

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS TARNYBOS STATUTO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR SU JUO SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai.

Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 244.4 papunktyje dėl pareigūnų darbo sąlygų gerinimo numatyta suteikti būtinas priemones pareigūnų motyvacijai, užtikrinti tinkamas jų darbo sąlygas ir veiklos rezultatus atitinkantį darbo užmokestį, atliepti pareigūnų teisėtus lūkesčius ir būtinas socialines garantijas. Įgyvendinant nurodyto 244.4 papunkčio nuostatas, Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane numatyta priemonė: *Parengti ir priimti Vidaus tarnybos statuto pakeitimo įstatymo projektą, siekiant nustatyti didesnę pareigūnų darbo užmokesčio sistemos lankstumą, orientaciją į veiklos rezultatus, priemones, kurios pagerintų pareigūnų socialines garantijas ir tinkamai kompensuotų tarnybos ypatumus.*

Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas siekiant įgyvendinti pirmiau paminėtą Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos priemonę.

Rengiant Įstatymo projektą taip pat atsižvelgta į 2023 m. gegužės 25 d. Lietuvos Respublikos Seimo priimtus Lietuvos Respublikos pareigūnų algos (atlyginimo) bazinio dydžio nustatymo ir asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo įstatymą Nr. XIV-2011 (toliau – Pareigūnų algos bazinio dydžio nustatymo įstatymas) ir Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymą Nr. XIV-1985 (toliau – Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymas), kurie įsigalios 2024 m. sausio 1 d., siekiant suderinti Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto (toliau – Statutas) nuostatas su Pareigūnų algos bazinio dydžio nustatymo įstatymu ir Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymu, įgyvendinti Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės vykdomos valstybės tarnybos pertvarkos antrąjį etapą.

Įstatymo projektu sprendžiama problema – *pareigūnų skaičiaus mažėjimas ir trūkumas statutinėse įstaigose*, dėl to statutinėms įstaigoms kyla realių problemų tinkamai vykdyti joms pavestas funkcijas, ypač ekstremaliųjų situacijų metu, kai padidėja pareigūnų poreikis ir jiems tenkantis darbo krūvis.

Šios problemos priežastys:

- 1) *Per mažai ateiama naujų pareigūnų į vidaus tarnybą*, nes:
  - per mažai norinčių stoti į pareigūnų rengimo studijų ir profesinio mokymo programas;
  - statutinė tarnyba daugeliui nepatraukli: per mažas darbo užmokestis, pavojus pareigūnų gyvybei ir sveikatai, papildomi sveikatos būklės, fizinio pasirengimo ir nepriekaištingos reputacijos reikalavimai, kiti apribojimai;
  - pareigūnus parengti tarnybai reikalingos specialios programos;
  - pareigūnų parengimas užtrunka: profesinis mokymas – 1 m., studijos – 4–5 metai.
- 2) *Pareigūnai palieka tarnybą nesukakę maksimalaus tarnybos amžiaus*, nes:
  - nekonkurencingas darbo užmokestis, ypač šiuo metu padidėjus infliacijai;
  - nepatraukli tarnyba: didelis stresas, pavojus pareigūnų gyvybei ir sveikatai, keliami papildomi reikalavimai dėl sveikatos būklės, fizinio pasirengimo ir nepriekaištingos reputacijos, kiti apribojimai, esamos motyvacinės priemonės neskatina likti tarnyboje sukakus reikiamą stažą valstybinei pensijai skirti;

- socialinės garantijos ir kitos tarnybos sąlygos nekompensuoja visų tarnybos ypatumų;

3) *Kasmet tarnybą palieka daugiau pareigūnų negu ateina naujų, ryškėja personalo senėjimo tendencijos:*

- apie 480 pareigūnų daugiau palieka tarnybą negu ateina naujų, todėl pareigūnų skaičius kasmet mažėja;

- policijos įstaigose kasmet mažėja pareigūnų: 2019 m. buvo 8197 pareigūnai, 2020 m. – 7890, 2021 m. – 7766, 2022 m. – 7621.

- vidaus reikalų ministro valdymo srities statutinėse įstaigose 15 proc. pareigūnų amžius yra 50 ir daugiau metų.

- šiuo metu yra apie 35 proc. pareigūnų, kurie jau turi 22 m. ir didesnį tarnybos stažą ir per 3 metus gali bet kada palikti tarnybą, nes įgyja teisę į pareigūnų ir karių valstybinę pensiją.

Statutinėse įstaigose nuolat vykdomas veiklos optimizavimas, centralizuojamas valdymas ir mažinamas juridinių asmenų skaičius, tačiau kartu taip pat didėja statutinėms įstaigoms pavedamų funkcijų apimtys, todėl su esamu personalu nėra galimybių užtikrinti kokybišką funkcijų įgyvendinimą.

Istatymo projekto tikslas – tobulinti vidaus tarnybos valdymą bei sustiprinti vidaus tarnybos pajėgumus, pritraukti į tarnybą daugiau naujų pareigūnų bei efektyviau išnaudoti esamus žmogiškuosius išteklius stiprinant viešąjį saugumą, nustatyti priemones, kurios pagerintų pareigūnų motyvaciją bei orientaciją į rezultatus ir skatintų pareigūnus ilgiau likti tarnyboje.

Istatymo projekto uždaviniai:

1. Tikslinti nuostatas dėl pareigūnų darbo apmokėjimo sistemos tobulinimo ir užtikrinti, kad Statuto nuostatos dėl darbo užmokesčio atitiktų Valstybės tarnybos pertvarkos pirmojo etapo pagrindinius principus.

Pareigūnų darbo apmokėjimo sistemos tobulinimo tikslas – užtikrinti teisingesnę apmokėjamą už darbą, padidinti išorinį konkurencingumą, labiau atliepti statutinės tarnybos specifiką ir didinti darbo užmokesčio sistemos lankstumą, nustatyti, kad pareigūnų darbo užmokesčiui apskaičiuoti nuo 2024 m. sausio 1 d. būtų taikomas Pareiginės algos bazinio dydžio nustatymo įstatyme nustatytas pareiginės algos (atlyginimo) bazinis dydis (1 785,4 euro).

Siekama, kad mažėtų darbo užmokesčio netolygumai tarp statutinių įstaigų: peržiūrėtas pareigybių suskirstymas į grupes, nustatoma aiškesnė pareigybių hierarchija sumažinant pareigybių grupių skaičių ir padidinant minimalius pareiginių algų koeficientus pirminės ir vidurinės grandies pareigūnams; įtvirtinamas pareigūnų darbo apmokėjimo sistemos nustatymas.

Nauda:

1) sumažės pareiginių algų koeficientų persidengimas tarp pareigybių grupių, todėl bus galimybė už didesnę atsakomybę ir kvalifikaciją nustatyti didesnę atlyginimą;

2) Pareigūnų darbo apmokėjimo sistema sudarys prielaidas vidiniam teisingumui užtikrinti ir išoriniam konkurencingumui padidinti;

3) būtų nustatyta dinamiška, lanksti bei orientuota į turimus valstybės biudžeto asignavimus pareigūnų darbo užmokesčio sistema: nustatoma galimybė, esant asignavimams, padidinti darbo užmokestį be papildomų veiklos vertinimo procedūrų; patvirtinus pareigūnų darbo apmokėjimo sistemą, pareiginės algos koeficientai galės būti diferencijuojami atsižvelgiant į pareigūnų vykdomų funkcijų pobūdį, kvalifikaciją, atsakomybę ir kitus tarnybos ypatumus;

4) būtų užtikrintas didesnis tarnybinės veiklos vertinimo instituto objektyvumas ir siekiama, kad jis nebūtų vienintele priemone didinti darbo užmokestį;

5) būtų nustatytos priemonės, kurios pagerintų pareigūnų socialines garantijas ir tinkamai kompensuotų tarnybos ypatumus.

2. Efektyvinti statutinių įstaigų veiklą išnaudojant esamus išteklius:

1) įtvirtinti centrinės statutinės įstaigos personalo rezervą, kuris sudarys sąlygas prireikus (pvz. valdant krizes, ekstremaliąsias situacijas) statutinių įstaigų funkcijoms įgyvendinti pasitelkti buvusius patyrusius pareigūnus;

2) sudaryti galimybę pasitelkti kursantus kartu su pareigūnais vykdyti statutinių įstaigų funkcijas, nustatant sąlygas, kursantų teises ir garantijas, įskaitant galimybę pasinaudoti reabilitacijos paslaugomis;

3) sudaryti palankesnes galimybes tarnybiniam kaitumui:

- perkelti pareigūną į kitas pareigas į kitą tarnybos vietovę dėl tarnybinio būtinumo ar rotacijos tvarka, suteikti jam tarnybinį transportą;

- perkelti pareigūną į pareigas tam tikrose vietovėse, kuriose yra pareigūnų trūkumas, mokėti vienkartinės skatinamąsias išmokas;

4) sudaryti galimybę pareigūnams tarnauti ilgiau, t. y. numatyti galimybę pratęsti tarnybos trukmę ne tik pirminės grandies, bet ir vidurinės grandies pareigūnams;

5) esant tarnybiniam būtinumui perkelti pareigūną į kitas pareigas be jo sutikimo ilgesniam laikotarpiui, kompensuojant tarnybos ypatumus.

3. Pritraukti į tarnybą daugiau naujų pareigūnų:

1) tikslinti nuostatas dėl socialinių garantijų, taikomų naujiems specialistams pritraukti – nustatoma galimybė mokėti specialiąsias stipendijas kursantams ir teikti jiems kitą materialinę paramą.

2) nustatyti galimybę studentams, kurie studijuoja pagal vidaus tarnybos sistemai reikalingų specialybių studijų programas, skirti Mokslo ir studijų įstatyme numatytą paramą ir mokėti tikslines skatinamąsias stipendijas, jeigu jie sudaro stojimo į vidaus tarnybą sutartis, pagal kurias įsipareigoja baigę studijas tam tikrą metų skaičių dirbti vidaus tarnyboje;

3) nustatyti galimybę naujai priimamiems į tam tikras vietas, kuriose yra pareigūnų trūkumas, mokėti vienkartinės skatinamąsias išmokas.

4. Tobulinti pareigūnų reabilitacijos modelį, siekiant užtikrinti didesnę pareigūnams reikalingų reabilitacijos paslaugų prieinamumą ir pareigūnų reabilitacijos paslaugų finansavimo tvarumą.

5. Tobulinti pareigūnų nepriekaištingos reputacijos teisinį reguliavimą.

6. Numatyta daugiau galimybių dėl tam tikrų tarnybos sąlygų susitarti kolektyvinėse sutartyse.

7. Sudaryti teises prielaidas organizuoti ir vykdyti maitinės pareigūnų profesinį mokymą Maitinės departamentui prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Maitinės departamentas) pavaldžioje maitinės įstaigoje – Maitinės mokymo centre tomis pačiomis sąlygomis, kurios taikomos statutinėms profesinio mokymo įstaigoms ir jų kursantams.

Kartu teikiami įstatymų pakeitimų projektai:

1. Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo Nr. I-693 6 ir 7 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas.

Tikslas – užtikrinti socialinę garantiją pareigūnams, kurie, esant tarnybiniam būtinumui, buvo perkelti į karjeros valstybės tarnautojo pareigas karo padėties, nepaprastosios padėties ar ekstremaliųjų situacijų atveju, kad jų perkėlimo į karjeros valstybės tarnautojo pareigas laikas būtų įskaitomas į tarnybos laiką pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti.

2. Lietuvos Respublikos maitinės įstatymo Nr. IX-2183 10 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo Nr. VIII-450 15, 18, 28 ir 37 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 29¹ straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo Nr. VIII-450 2, 6, 7, 13, 14, 17, 18, 20, 23, 26, 28, 29, 32, 33, 35, 36, 38, 39 straipsnių pakeitimo ir 11 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo Nr. XIV-1732 9, 18 ir 19 straipsnių pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas. Projektai parengti siekiant suderinti šių įstatymų nuostatas su Įstatymo projektu.

Tikslas – sudaryti teisinės prielaidas organizuoti ir vykdyti maitinės pareigūnų profesinį mokymą statutinėje profesinio mokymo įstaigoje – Maitinės mokymo centre.

Siekiant sustabdyti žmogiškųjų išteklių mažėjimą maitinėje ir užtikrinti, kad būtų tinkamai įgyvendintos maitinei pavestos užduotys ir keliami tikslai, kiekvienais metais į tarnybą maitinėje turėtų būti priimta vidutiniškai 116 naujų maitinės pareigūnų.

Šiuo metu taikomas priėmimo į tarnybą maitinėje modelis (konkursai ir atrankos) neužtikrina pakankamo maitinės aprūpinimo personalu. Be to, konkurso būdu atrinktų pretendentų išsilavinimas netinkamas maitinės funkcijoms vykdyti, nes tokio pobūdžio specialistų nerengia nė viena mokymo įstaiga. Valstybės biudžeto lėšos naudojamos neracionaliai, nes kitų mokymo įstaigų parengtus specialistus tenka perkvalifikuoti maitinėje įvadinio mokymu metu.

Atsižvelgus į tai, racionaliau būtų rengti maitinės pareigūnus organizuojant profesinį mokymą Maitinės mokymo centre pirmajai kvalifikacijai įgyti. Pažymėtina, kad toks specialistų rengimo būdas jau taikomas kitose statutinėse įstaigose (policijoje, Valstybės sienos apsaugos tarnyboje prie Vidaus reikalų ministerijos, Valstybinėje priešgaisrinėje gelbėjimo tarnyboje) ir yra pagrįstas.

Maitinės pareigūnų profesinio mokymo pirmieji pasirengimo veiksmai atlikti. Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro direktoriaus 2019 m. birželio 11 d. įsakymu Nr. V1-107 „Dėl Viešojo administravimo sektoriaus profesinio standarto patvirtinimo“ buvo patvirtintas Viešojo administravimo sektoriaus profesinis standartas, kuriame apibrėžta maitininko (LTKS IV) kvalifikacija (IV kvalifikacijos lygis pagal Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 535 „Dėl Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašo patvirtinimo“, priedą) ir aprašytos maitininko kvalifikaciją sudarančios kompetencijos. Remiantis nurodyto standarto aprašu, buvo parengta ir 2020 m. patvirtinta Maitininko modulinė profesinio mokymo programa (programos kodai P43103204, T43103204), tačiau tokio profesinio mokymo kursantams šiuo metu nėra galimybės vykdyti pagal tokias pačias sąlygas, kokios vadovaujantis yra taikomos statutinių profesinio mokymo įstaigų kursantams vadovaujantis Statuto nuostatomis (kursanto statusas ir socialinės garantijos, stipendija, priėmimo į vidaus tarnybą pabaigus profesinį mokymą garantija ir kt.), nes Statutas tokias sąlygas numato tik besimokantiems statutinėse profesinio mokymo įstaigose.

Maitinės mokymo centras yra pasirengęs pradėti pirminį profesinį mokymą pagal Maitininko modulinę profesinio mokymo programą nuo 2024 m. rugsėjo mėn., tačiau profesiniam mokymui vykdyti trūksta teisinio pagrindo – Statute nenumatyta, kad finansų ministro valdymo srityje veikia statutinė profesinė mokymo įstaiga.

3. Lietuvos Respublikos pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio nustatymo ir asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo įstatymo Nr. XIV-2011 2 straipsnio ir priedo pakeitimo įstatymo projektas parengtas siekiant užtikrinti, kad visiems centrinių statutinių įstaigų vadovams ir jų pavaduotojams būtų taikomos vienodos sąlygos dėl pareiginės algos (atlyginimo)

perskaičiavimo, jei nacionalinėje kolektyvinėje sutartyje nustatomas asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo indeksas.

4. Lietuvos Respublikos valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo Nr. VIII-1904 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-2012 2 straipsnio ir priedo pakeitimo įstatymo projektas parengtas siekiant nustatyti išimtis centrinių statutinių įstaigų vadovams ir Lietuvos Respublikos vadovybės apsaugos tarnybos direktoriui ir jo pavaduotojams, kurių pareiginės algos koeficientai nustatyti specialiuose įstatymuose.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Pirminiame etape Įstatymo projektą ir kartu teikiamus įstatymų projektus rengė Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2021 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 1V-461 „Dėl darbo grupės sudarymo“ sudaryta darbo grupė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai.

1. Statuto 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad pareigūnų tarnybinės etikos principus nustato centrinių statutinių įstaigų vadovai.

2. Statuto 4 straipsnyje nustatyta, kad finansų ministro valdymo srities statutinės įstaigos yra centrinė statutinė įstaiga – Muitinės departamentas ir kitos statutinės įstaigos – Muitinės departamentui pavaldžios muitinės statutinės įstaigos. Prie statutinių profesinio mokymo įstaigų pagal Statutą priskiriamos tik vidaus reikalų ir teisingumo ministrų valdymo srityse veikiančios profesinio mokymo įstaigos. Statutas nenustato, kad finansų ministro valdymo srityje yra statutinė profesinio mokymo įstaiga.

3. Statute nustatyta, kad pareigūnų pareigybės skirstomos į 15 grupių, Statutas reglamentuoja pareigybių grupėms būtiną išsilavinimą, pareigūnų pareigybių skaičiaus, pareigybių aprašymų ir sąrašų tvirtinimą. Didžiausią leistiną pareigūnų pareigybių skaičių centrinėse statutinėse, kitose statutinėse ir statutinėse profesinio mokymo įstaigose tvirtina ministras, atsižvelgdamas į centrinių statutinių įstaigų poreikius ir neviršydamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyto didžiausio leistino pareigybių skaičiaus jo valdymo sričiai priskirtose įstaigose. Pareigūnų pareigybių centrinėse statutinėse, kitose statutinėse ir statutinėse profesinio mokymo įstaigose poreikio nustatymo metodiką tvirtina ministras.

4. Statuto 7 straipsnyje nustatomi valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, priėmimo į pareigas statutinėse įstaigose ypatumai – jiems yra taikomos normos, reglamentuojančios jų tikrinimą ministro nustatyta tvarka valstybės informacinėse sistemose ir registruose (prireikus – ir kriminalinės žvalgybos subjektų informacinėse sistemose), o Muitinės departamento ir jam pavaldžių įstaigų, teisingumo ministro valdymo srities statutinių įstaigų, karjeros valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis, turi atitikti papildomus reikalavimus nepriekaištingai reputacijai: minėtų pareigū negali eiti asmuo, pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos (išskyrus šios dalies 1 punkte nurodytas nusikalstamas veikas) padarymo ir kai nuo teismo nuosprendžio įsiteisėjimo dienos nepraėjo 5 metai arba nėra atlikęs bausmės arba baudžiamojo poveikio priemonės, arba turi teistumą; darbuotoju, dirbančiu pagal darbo sutartį, taip pat negali būti priimtas asmuo, kuris yra įtariamasis arba kaltinamas nusikalstamos veikos padarymu; kuris skiriamas į pareigas statutinėje įstaigoje, kurioje pareigas eina jo sutuoktinis, sugyventinis (partneris), artimasis giminaitis (artimaisiais giminaičiais laikomi tiesiosios linijos giminaičiai iki antrojo laipsnio imtinai, ar asmuo, su pareigūnu susijęs svainystės ryšiais, jeigu jie pagal einamas pareigas būtų susiję tiesioginio pavaldumo santykiais).

5. Statuto nuostatos nereglamentuoja, kokia pareigūnų veikla yra laikoma specifine veikla ir kur nustatytos pareigūnų saugos ir sveikatos užtikrinimo nuostatos, kai pareigūnas vykdo specifinę veiklą, o kada pareigūnams taikomos Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo ir kitų darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų nuostatos.

6. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2022 m. spalio 20 d. nutarimu Nr. KT130-N13/2022 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto (2018 m. birželio 29 d. redakcija) 9 straipsnio 2 dalies 2 punkto, 9 straipsnio 2 dalies (2021 m. gruodžio 23 d. redakcija) 3 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto patvirtinimo įstatymu patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto 9 straipsnio 2 dalies (2021 m. gruodžio 23 d. redakcija, TAR, 2022-01-04, Nr. 64, identifikacinis kodas 2022-00064) 3 punktas tiek, kiek jame įtvirtinta nepriekaištingos reputacijos sąlyga susieta su visomis nusikalstamomis veikomis, nediferencijuojant jų pagal pavojingumą ir pobūdį ir neatsižvelgiant į atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagrindą, pripažintas prieštaraujančiu Lietuvos Respublikos Konstitucijos 33 straipsnio 1 dalies nuostatai „piliečiai turi <...> teisę lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą“, 48 straipsnio 1 dalies nuostatai „kiekvienas žmogus gali laisvai pasirinkti darbą“, konstituciniam teisinės valstybės principui. Todėl būtina patikslinti Vidaus tarnybos statuto 9 straipsnio 2 dalies 3 punktą.

7. Statute nustatyta, kad asmuo, pageidaujantis mokytis statutinėje profesinio mokymo įstaigoje ar statutinės profesinio mokymo įstaigos įvadinio mokymo kursuose, turi kreiptis dėl siuntimo išdavimo į statutinę profesinio mokymo įstaigą, o asmuo, pageidaujantis mokytis kitoje švietimo įstaigoje, – dėl siuntimo į kitą švietimo įstaigą išdavimo. Asmenims siuntimai į įvadinio mokymo kursus statutinėje profesinio mokymo įstaigoje ar siuntimai stoti į kitą švietimo įstaigą išduodami atrankos būdu. Atsižvelgiant į tai, pretenduojančių į vidaus tarnybą asmenų priėmimo į profesinio mokymo įstaigas procedūra yra nepatraukli, nes sukuria papildomą administracinę naštą – siuntimų išdavimo procedūrą.

8. Statute nustatyta, kad, tikrinant asmenį prieš išduodant jam siuntimą mokytis, statutinės įstaigos prašymu Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas pateikia informaciją asmens lojalumo Lietuvos valstybei, tačiau nenustatyta, kad turi pateikti ir informaciją, ar asmuo yra ar buvo įstatymų nustatyta tvarka uždraustos organizacijos narys, jeigu nuo narystės pabaigos nepraėjo 3 metai.

9. Statute nustatyta, kad atrankos dėl siuntimų į įvadinio mokymo kursus statutinėje profesinio mokymo įstaigoje ar siuntimų stoti į kitą švietimo įstaigą išdavimo ir siuntimų išdavimo tvarką (Statuto 11 straipsnis), skyrimo į pareigūnų pareigas tvarką, pareigūno tarnybos bylos aprašą, (Statuto 14 straipsnis), pareigūnų rikiuotės ir ceremonijų tvarką, užsienio valstybių apdovanojimų, pasižymėjimo ir mokslo įstaigų baigimo ženklų nešiojimo tvarką (Statuto 63 straipsnis), grąžinimo į vidaus tarnybą tvarką (Statuto 80 straipsnis) nustato kiekvienas ministras atskirai.

10. Pagal Statutą su pretenduojančiais į vidaus tarnybą asmenimis sudaroma stojimo į vidaus tarnybą sutartis, kurioje profesinio mokymo įstaigos kursantas, taip pat asmuo, nusiūstas mokytis į kitą švietimo įstaigą, įsipareigoja baigus mokymąsi ištarnauti atitinkamą metų skaičių vidaus tarnyboje, bet nebūtinai centrinėje statutinėje įstaigoje, su kuria sudaryta sutartis, ar jai pavaldžioje statutinėje įstaigoje, statutinė profesinio mokymo įstaiga ar kita švietimo įstaiga įsipareigoja sudaryti tinkamas mokymosi sąlygas, o centrinė statutinė įstaiga įsipareigoja užtikrinti, kad baigęs statutinę profesinio mokymo įstaigą kursantas ar kitą švietimo įstaigą baigęs asmuo bus paskirtas į jo išsilavinimą ir profesiją atitinkančias pareigas statutinėje įstaigoje.

11. Statuto 18 straipsnyje nustatyta, kad ministerija arba centrinė statutinė įstaiga turi teisę apmokėti studijų kainą asmenims, kurie, gavę siuntimą stoti į kitą švietimo įstaigą ir sudarę stojimo

į vidaus tarnybą sutartį, kitose švietimo įstaigose valstybės nefinansuojamose studijų vietose studijuoja pagal vidaus tarnybos sistemai reikalingų specialybių studijų programas. Tačiau esamas reguliavimas nepakankamas, siekiant motyvuoti jaunos žmonės rinktis studijas, aktualias vidaus tarnybai, pvz., labai trūksta norinčių studijuoti pagal gaisrinės saugos studijų programą, arba baigus studijas valstybės finansuojamose studijų vietose stoti į vidaus tarnybą Valstybinėje priešgaisrinėje gelbėjimo tarnyboje, todėl nustatytas tokių asmenų poreikis nėra įgyvendinamas. Taip pat nepavyksta pritraukti reikiamo kiekio studijuojančių Mykolo Romerio universitete (toliau – MRU) pagal Teisės ir policijos veiklos ir Teisės ir valstybės sienos apsaugos studijų programas, nes ne visos skirtos valstybės finansuojamos studijų vietos užpildomos.

12. Statute nustatyta, kad statutinėse profesinio mokymo įstaigose besimokantiems kursantams mokamos stipendijos, jų dydį ir mokėjimo tvarką nustato Vyriausybė. Vyriausybės nustatytais sąlygomis ir tvarka ministerija arba centrinė statutinė įstaiga turi teisę iš joms tam tikslui skirtų valstybės biudžeto asignavimų teikti Vyriausybės nustatyto dydžio paramą asmenims, kurie ministro nustatyta tvarka išduotu siuntimu mokosi kitose švietimo įstaigose ir yra sudarę stojimo į vidaus tarnybą sutartį. Tačiau vidaus reikalų statutinės įstaigos pastaruoju metu susiduria su būsimų pareigūnų pritraukimo mokytis profesinio mokymo įstaigose problemomis, nes nėra pakankamai motyvacinių priemonių rinktis profesiją vidaus tarnyboje. Taip pat ir su pareigūnų pritraukimu į tam tikras vietas, kuriose trūksta pareigūnų.

13. Statute nustatyta, kad kursantai centrinės statutinės įstaigos vadovo nustatytais sąlygomis ir tvarka gali būti pasitelkiami statutinių įstaigų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose nustatytais funkcijoms atlikti. Tačiau esamas reguliavimas nenustato, kokias teises, pareigas ir įgaliojimus jie turi pasitelkimo metu, taip pat ar gali kursantai, veikdami kartu su pareigūnais, panaudoti prievartos priemones.

14. Pagal Statutą pareigūnui draudžiama būti renkamu (skiriamu) įmonės organo nariu, išskyrus atvejus, kai šiuo nariu jis yra išrinktas ar paskirtas statutinei įstaigai įgaliojus, taip pat gauti atlyginimą ar kitų išmokų už įmonės organo nario veiklą, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus. Pareigūnui, kuris yra išrinktas (paskirtas) įmonės organo nariu, už šią veiklą skirtas atlyginimas ar kitos išmokos pervedami į valstybės biudžetą. Šios nuostatos yra analogiškos Valstybės tarnybos įstatymo nuostatoms, kurios galiojo iki 2022 m. gegužės 1 d. Taip pat pareigūnams draudžiama dirbti pagal darbo sutartį statutinėje įstaigoje, kurioje jis eina pareigūno pareigas.

15. Statuto nuostatos nereglamentuoja pareigūnų vykimo ne tarnybos tikslais į ne Europos Sąjungos arba į ne Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos valstybes ar teritorijas sąlygų ir tvarkos, nors pastarojo meto geopolitiniai įvykiai lemia poreikį nustatyti aiškias tokių vykimų procedūras.

16. Statute nustatyta, kad pareigūnų tarnybos santykiams reguliuoti, jų tarnybos patirčiai, įgaliojimams žymėti nustatomi nekariniai pareigūnų laipsniai (toliau – laipsniai). Laipsniai yra skirstomi į grandis: pirminę, vidurinę, aukštesniąją ir aukščiausiąją. Statutas nereglamentuoja laipsnio suteikimo grąžinamiems į vidaus tarnybą pareigūnams, dėl to pasitaiko praktinių taikymo problemų.

17. Statute nustatyta, kad tarnybinio būtinumo atveju pareigūnas be jo rašytinio sutikimo gali būti perkeltas į kitas aukštesnes, lygiavertes arba žemesnes pareigūno pareigas toje pačioje ar kitoje statutinėje įstaigoje (padalinyje), priklausančioje tai pačiai statutinių įstaigų sistemai, ne ilgesniam negu 3 mėnesių laikotarpiui. Be rašytinio sutikimo pareigūnai perkeliama tik į tos pačios apskrities teritorijoje esančią statutinę įstaigą (padalinį). Toks reguliavimas apsunkina žmogiškųjų išteklių valdymą statutinėse įstaigose, ypač siekiant mažinti korupcijos apraiškas bei įgyvendinti korupcijos prevencijos priemones.

18. Statuto 31¹ straipsnyje nustatyta galimybė tarnybinio būtinumo atveju pareigūnus tik jų sutikimu iki 3 metų laikotarpiui perkelti į karjeros valstybės tarnautojo pareigas ir tik kitoje valstybės institucijoje ar įstaigoje. Ir nėra numatyta galimybės perkelti į karjeros valstybės tarnautojo pareigas pareigūną jo be sutikimo karo padėties, nepaprastosios padėties ar ekstremaliųjų situacijų atvejais.

19. Pagal Statuto 32 straipsnį statutinių įstaigų, išskyrus centrinės statutines įstaigas, vadovams ir vadovų pavaduotojams taikoma pareigūnų rotacija. Pareigūnų tarnybos einant pareigas, kurioms taikoma rotacija, laikotarpis – 5 metai, jeigu kituose įstatymuose nenustatyta kitaip. Centrinės statutinės įstaigos vadovas gali pratęsti tarnybos einant tas pačias rotuojama pareigas ne ilgiau kaip 5 metams, tačiau nėra aiški bendra tarnybos tose pačiose rotuojamose pareigose tarnybos trukmė, dėl to gali būti sudarytos prielaidos nukrypti nuo esminio rotacijos instituto tikslo – užtikrinti skaidrumą ir sudaryti sąlygas šalinti galimas korupcijos apraiškas.

20. Pagal Statuto 34 straipsnio 20 dalį trūksta teisinio aiškumo, kaip šios dalies nuostatos dera su 28 straipsnio 5 dalies reglamentavimu, pagal kurį į vadovaujančias pareigas priimama tik atrankos būdu. Taip pat trūksta teisinio aiškumo, kokią pareiginę algą nustatyti, kai yra pareigūno prašymas nustatyti jam didesnę pareiginę algą ir dėl to atliekamas neeilinis pareigūno tarnybinės veiklos vertinimas.

Statute nenustatyta, kad pareigūną į pareigas skiriantis asmuo kiekvienu atveju motyvuotų savo sprendimą keisti pareigūno tiesioginio vadovo pateiktą vertinimo išvadą ir siūlyti dar kartą pareigūną įvertinti vertinimo komisijoje, todėl nesant pagrindimo pareigūnams kyla abejonių dėl jų tarnybinės veiklos vertinimo pagrįstumo.

21. Statuto 37 straipsnio 2 dalyje nustatytas baigtinis sąrašas priemonių, kuriomis pareigūnai gali būti skatinami: padėka; ne didesne kaip pareigūno 2 vidutinių darbo užmokesčių dydžio (išskyrus šio straipsnio 4 dalyje nustatytą atvejį) vienkartinė pinigine išmoka, mokama Vyriausybės nustatyta tvarka; suteikiant papildomas mokamas atostogas Statuto 51 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta tvarka; vardine dovana. Tačiau nėra nuostatų, kuriomis būtų nustatoma galimybė dėl skatinimo priemonių susitarti šakos kolektyvinėse sutartyse.

22. Šiuo metu yra galimybė paskatinti pareigūną net ir tuo atveju, jeigu pareigūnas yra pažeidęs Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatas arba yra pripažintas padaręs tarnybinės etikos pažeidimą.

23. Statuto 39 straipsnyje nustatyta, kad pareigūnui gali būti skiriama tarnybinė nuobauda – atleidimas iš vidaus tarnybos ir už piktnaudžiavimą tarnyba, ir už korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos požymių turinčią veiką, susijusią su tarnybinių pareigų atlikimu, nors pagal Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 2 straipsnio 10 punktą pastaroji apima ir piktnaudžiavimą.

24. Statuto 39 straipsnyje nenustatyta, kad pareigūnams, kurie yra profesinių sąjungų nariai, į vienų metų terminą tarnybinei nuobaudai paskirti neįskaitomas laikas, per kurį administraciniame teisme turi būti išnagrinėtas skundas dėl profesinės sąjungos renkamojo organo nesutikimo dėl tarnybinės nuobaudos skyrimo pareigūnui. Atsižvelgus į tai, kad kartais teismai nespėja išnagrinėti bylos per vienus metus, neretai tarnybinė nuobauda taip ir nebūna paskirta net ir esant tam pagrindo, todėl tokia situacija sudaro galimybes pasinaudoti profesinių sąjungų naryste siekiant išvengti tarnybinės nuobaudos.

25. Statuto 43 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad pareigūnai turi atlyginti savo neteisėta kalta veika statutinėms įstaigoms padarytą tiesioginę materialinę žalą. To paties straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad pareigūnas atlygina visą šio straipsnio 1 dalyje nurodytą žalą, jeigu ją padarė atlikdamas nustatytas funkcijas, tačiau atlygintinos žalos dydis negali viršyti 6 vidutinių pareigūno

darbo užmokesčių, išskyrus atvejus, kai žala padaryta tyčia. Statuto 44 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad pareigūno padarytą žalą atlyginusi statutinė įstaiga, o kai žala padaryta neteisėtais statutinės įstaigos vadovo veiksmais, statutinės įstaigos vadovą į pareigas skiriantis asmuo privalo regreso tvarka reikalauti iš žalą padariusio pareigūno tokio dydžio žalos atlyginimo, kiek ji sumokėjo, bet ne daugiau kaip 9 vidutinių pareigūno darbo užmokesčių, o jeigu žala padaryta tyčia, – tiek, kiek ji sumokėjo žalos atlyginimo.

Statute nenustatyta galimybė šakos kolektyvinėje sutartyje susitarti dėl pareigūnų atlygintinos žalos dydžio ir jos atlyginimo tvarkos.

26. Statuto 45 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatyta, kad pareigūnas nuo pareigų privalo būti nušalintas, jeigu jis įtariamas ar kaltinamas sunkaus arba labai sunkaus nusikaltimo padarymu arba įtariamas ar kaltinamas nusikaltimo arba baudžiamojo nusižengimo valstybės tarnybai ar viešiesiems interesams padarymu. Šiuo atveju pareigūnas nušalinamas iki baudžiamojo proceso pabaigos. Vadovaujantis šia nuostata, pareigūną į pareigas skiriantis asmuo įpareigotas nušalinti pareigūną nuo pareigų visais atvejais, kai gaunama informacijos, kad pareigūnas įtariamas ar kaltinamas padaręs sunkų arba labai sunkų nusikaltimą arba įtariamas ar kaltinamas padaręs nusikaltimą arba baudžiamąjį nusižengimą valstybės tarnybai ar viešiesiems interesams, šią priemonę taikant iki baudžiamojo proceso pabaigos. Nušalintas nuo pareigų pareigūnas neapibrėžtą laiką negauna jokių pajamų, jam netaikomos jokios socialinės garantijos, be kita ko, jis nedraudžiamas socialiniu draudimu, neturi teisės gauti ligos, darbo paieškos išmokų. Pažymėtina, kad analogiškas reguliavimas įtvirtintas ir Valstybės tarnybos įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 3 punkte, kurio atitiktį Konstitucijai įvertinęs Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas 2021 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. KT201-A-N15/2021 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (2018 m. birželio 29 d. redakcija) 40 straipsnio 1 dalies 3 punkto, 41 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ pripažino:

– kad Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (2018 m. birželio 29 d. redakcija, TAR, 2018-07-16, Nr. 12037) 40 straipsnio 1 dalies 3 punktas tiek, kiek pagal jį asmenys, priimančys sprendimą dėl valstybės tarnautojo nušalinimo nuo pareigų, gavę informacijos, kad valstybės tarnautojas įtariamas ar kaltinamas padaręs tyčinį sunkų arba labai sunkų nusikaltimą arba įtariamas ar kaltinamas padaręs nusikaltimą arba baudžiamąjį nusižengimą valstybės tarnybai ar viešiesiems interesams, visais atvejais privalo nušalinti tokį valstybės tarnautoją nuo pareigų, taip pat visais atvejais privalo nušalinti jį nuo pareigų iki baudžiamojo proceso pabaigos, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 33 straipsnio 1 dalies nuostatai „piliečiai turi teisę <...> lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą“, 48 straipsnio 1 dalies nuostatai „kiekvienas žmogus gali laisvai pasirinkti darbą“, konstituciniam teisinės valstybės principui.

– kad Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (2018 m. birželio 29 d. redakcija, TAR, 2018-07-16, Nr. 12037) 41 straipsnio 2 dalis tiek, kiek pagal ją sudarytos prielaidos neapibrėžta, taigi ir ilgą, laiką nemokėti darbo užmokesčio pagal šio įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 3 punktą nuo pareigų nušalintam valstybės tarnautojui, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalies nuostatai „kiekvienas žmogus <...> turi teisę <...> gauti teisingą apmokėjimą už darbą“, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Konstitucinis Teismas konstatavo, kad toks teisinis reguliavimas, pagal kurį nenustatyta galimybė valstybės tarnautoją į pareigas priimančiam asmeniui ar jo įgaliotam asmeniui, atsižvelgiant į individualią kiekvieno valstybės tarnautojo situaciją, vertinti, ar dėl aplinkybių, susijusių su valstybės tarnautojo traukimu baudžiamajon atsakomybėn, ikiteisminiu tyrimu, kyla tokių abejonių dėl asmens patikimumo ir lojalumo Lietuvos valstybei, kad jam toliau dirbant

valstybės tarnyboje galėtų kilti grėsmė konstituciškai svarbiems tikslams, neatitinka iš konstitucinio proporcingumo principo kylančio reikalavimo pakankamai individualizuoti asmens teisių ir laisvių ribojimus, *inter alia* nušalinimo nuo pareigų taikymo trukmę, ir yra neproporcingas konstitucinės piliečio teisės lygiomis sąlygomis stoti į valstybės tarnybą, kiekvieno asmens teisės laisvai pasirinkti darbą varžymas. Vadinas, teisinis reguliavimas, įtvirtintas Valstybės tarnybos įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 3 punkte, kuriuo nustatyta asmenų, priimančių sprendimą dėl valstybės tarnautojo nušalinimo nuo pareigų, pareiga, gavus informacijos, kad valstybės tarnautojas įtariamas ar kaltinamas padaręs tyčinį sunkų arba labai sunkų nusikaltimą arba įtariamas ar kaltinamas padaręs nusikaltimą arba baudžiamąjį nusižengimą valstybės tarnybai ar viešiesiems interesams, visais atvejais privalomai nušalinti tokį valstybės tarnautoją nuo pareigų, taip pat visais atvejais privalomai nušalinti jį nuo pareigų iki baudžiamojo proceso pabaigos, t. y. sudarant prielaidas nušalinti valstybės tarnautoją nuo pareigų neapibrėžtam, taigi ir ilgam, laikui, neatitinka konstitucinių teisingumo, proporcingumo principų reikalavimų, taigi ir iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančių imperatyvų.

27. Statuto 45 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad pareigūną nuo pareigų nušalina pareigūną į pareigas skiriantis asmuo įsakymu savo iniciatyva arba gavęs motyvuotą tarnybinį patikrinimą atliekančio pareigūno teikimą. Taikant šią nuostatą praktikoje, susiduriama su problema, kai reikia nušalinti pareigūną, kuris tarnyboje yra neblaivus ar apsvaigęs nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų, ne darbo dienomis (pvz. šventinę dieną ar savaitgalį) arba ne darbo valandomis (po 17 val.), nes tokiais atvejais nėra pareigūną į pareigas skiriančio asmens (vadovo), kuris priimtų (pasirašytų) įsakymą dėl jo nušalinimo. Taip pat pažymėtina, kad vadovaujantis Statuto 45 straipsnio 5 dalimi, nušalintas nuo pareigų pareigūnas iš karto po nušalinimo turi grąžinti pareigūno pažymėjimą, specialų ženklą, tarnybinį šaunamąjį ginklą, specialiąsias priemones ir sprogmenis, taip pat taip pat atiduoti jam patikėtus tarnybinius dokumentus, inventorių, kitas darbo priemones.

28. Statuto 46 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad pareigūnų darbo laikas, įskaitant viršvalandžius, negali būti ilgesnis kaip 24 valandos per darbo dieną (pamainą), išskyrus šio straipsnio 3 dalyje nurodytiems pareigūnams taikomas išimtis, ir 70 valandų per kiekvieną 7 dienų laikotarpį. Tačiau jeigu pareigūnui per 7 dienų laikotarpį prireikia dirbti tris pamainas po 24 valandas, jam susidaro 72 darbo valandos, todėl pamainų grafiko sudarymas siekiant užtikrinti, kad nebūtų viršytas 70 valandų darbo laikas per minėtą laikotarpį, tampa labai kompliktuotas.

Taip pat, svarbu pažymėti, kad pareigūnai privalo vykdyti pareigūną į pareigas skiriančio asmens arba jo įgalioto asmens įsakymą ar nurodymą dirbti viršvalandinį darbą nepaprastosios padėties, karo padėties, ekstremaliųjų situacijų ir kitais įstatymuose nustatytais atvejais, tačiau net ir esant šioms aplinkybėms turi būti taikomas maksimalus 70 valandų per 7 dienų laikotarpį darbo laikas, nors paskelbus šalyje nepaprastąją padėtį tam tikrais atvejais laikytis šios straipsnio dalies reikalavimų vidaus reikalų statutinėse įstaigose vykdant funkcijas suvaldant neteisėtų migrantų krizę nebuvo galimybių.

29. Statuto 46 straipsnio 3 dalyje reglamentuota suminė darbo laiko apskaita, kuri siejama su pareigūnų pamaina, kurios apibrėžimas Statute nėra įtvirtintas. 2003-11-04 Europos Parlamento ir tarybos direktyvoje 2003/88/EB „Dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų“ (toliau – Direktyva) įtvirtinta, kad „pamaininis darbas“ – tai bet koks darbo pamainomis organizavimo būdas, pagal kurį darbuotojai pakeičia vieni kitus tose pačiose darbo vietose pagal tam tikrą modelį, įskaitant ir rotacijos modelį, kai darbas gali būti nepertraukiamas arba nutraukiamas, ir kuris sudaro būtinybę darbuotojams dirbti skirtingu laiku per tam tikrą dienų ar savaitės laikotarpį (Direktyvos 2 str. 5 p.). Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad pamainomis dirba tik tie pareigūnai, kurių vykdomos

funkcijos yra nepertraukiamo pobūdžio. Tuo tarpu pagal suminę darbo laiko apskaitą gali dirbti ne tik nepertraukiamas funkcijas vykdantys pareigūnai, bet ir kiti pareigūnai, kurių darbas nėra organizuojamas pamainomis, dėl to taikant Statuto 46 straipsnio 3 dalies nuostatą kyla neaiškumų dėl sąvokos „pamaina“ taikymo minėtiems pareigūnams.

30. Statuto 49 straipsnyje nustatytas kasmetinių atostogų skaičiavimas darbo dienomis, t. y. preziumuojama, kad, nepriklausomai nuo to, ar pareigūnas dirba penkias dienas per savaitę, t. y. nuo pirmadienio iki penktadienio nuo 8 iki 17 val., ar dirba pagal pamainų grafiką, įskaitant šeštadienius ir sekmadienius bei švenčių dienas, ar dirba pagal suminę darbo laiko apskaitą, jam kasmetinės atostogos suteikiamos tik darbo dienomis. Praktikoje dažnai susiduriama su problema, kai pareigūnas dirba šeštadienį, sekmadienį ar švenčių dieną, o jam tomis dienomis reikia kasmetinių atostogų, tačiau faktiškai jam atostogas suteikti minėtomis dienomis nėra galimybių, nes tai nėra darbo dienos. Taip pat praktikoje susiduriama ir su kita problema: pasibaigus atostogų laikotarpiui pvz., penktadienį, tokį pareigūną jau galima skirti į pamainą šeštadienį ar sekmadienį, kai penkias darbo dienas per savaitę dirbantys pareigūnai visais atvejais turi laisvą savaitgalį. Atsižvelgus į tai, tikslinga nustatyti kasmetinių atostogų suteikimo tvarką pareigūnams, kuriems taikoma suminė darbo laiko apskaita, ir sureguliuoti praktikoje kylančius klausimus.

31. Statuto 51 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad pareigūnui paskatinimo tvarka suteiktos papildomos mokamos atostogos turi būti panaudotos per 12 mėnesių nuo jų suteikimo datos, o nepanaudotos atostogos prarandamos, išskyrus atvejus, kai pareigūnas suteiktų atostogų negali panaudoti dėl nuo jo nepriklausančių aplinkybių. Tačiau Statute nenustatyta, kaip turi būti pasielgta su paskatinimo tvarka suteiktomis papildomomis atostogomis (perkeliamos į kitą įstaigą, sumokama kompensacija ar kt.), kai pareigūnas perkeliamas į kitas pareigas kitoje statutinėje įstaigoje ir nėra suėjęs 12 mėnesių terminas.

32. Statuto 51 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad pareigūnui jį į pareigas skiriančio asmens ir pareigūno susitarimu gali būti suteiktos atostogos dėl dalyvavimo Europos Sąjungos, tarptautinės organizacijos finansuojamuose paramos teikimo arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo projektuose, kuriuose vykdoma su statutinės įstaigos misija ir strateginiais tikslais nesusijusi veikla užsienio valstybėje. Šiuo metu praktikoje kyla problemų dėl teisinio statuso pareigūnų, kurie yra deleguojami kaip ekspertai dalyvauti tarptautiniuose projektuose, kurie yra susiję su statutinės įstaigos misija ir strateginiais tikslais, tačiau projektą tiesiogiai koordinuoja ne pati statutinė įstaiga (ji projekte dalyvauja kaip partneris, o pagrindinė koordinuojanti institucija – Centrinė projektų valdymo agentūra). Siekiant įgyvendinti statutinių įstaigų įsipareigojimus minėtuose projektuose ir maksimaliai užtikrinti pareigūnų, kurie vyks atlikti projektų ilgalaikių ekspertų funkcijas, socialines garantijas (vidaus tarnybos stažo, tarnybos laiko pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti skaičiavimą, taip pat galimybę pasibaigus dalyvavimui projektuose tęsti tarnybą tose pačiose pareigose), šiems pareigūnams, vadovaujantis Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – Darbo kodeksas) 137 straipsnio 2 dalimi, suteikiamos reikiamos trukmės nemokamos atostogos. Taip pat šie pareigūnai kreipiasi dėl leidimo dirbti kitą darbą išdavimo, tačiau toks reikalavimas yra perteklinis, nes dėl pareigūnų dalyvavimo nurodytuose projektuose statutinė įstaiga pritaria suteikdama jiems specialias atostogas.

33. Statuto 52 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad pareigūnams gali būti mokama už dalyvavimą statutinės įstaigos įgyvendinamuose projektuose ir veikloje, atliekamoje pagal statutinės įstaigos sudarytas bendradarbiavimo sutartis su tarptautinėmis ar pagal Europos Sąjungos teisės aktus įsteigtomis institucijomis, kurie turi konkrečius ir pamatuojamus su statutinės įstaigos misija ir tikslais suderinamus tikslus ir kuriems yra nustatytas įgyvendinimo terminas ir numatytas atskiras biudžetas. Tačiau kyla praktinių taikymo neaiškumų, kai pareigūnai dalyvauja projektuose ar

veikloje, kuriuos įgyvendina ne pati statutinė įstaiga, bet kurie įgyvendinami pagal statutinės įstaigos sudarytas bendradarbiavimo sutartis su tarptautinėmis ar pagal Europos Sąjungos teisės aktus įsteigtomis institucijomis.

34. Pagal Statutą pareigūnų darbo užmokestį sudaro pareiginė alga, priedas už laipsnį, priedas už tarnybos Lietuvos valstybei stažą, priemokos, mokėjimas už darbą poilsio ir švenčių dienomis, nakties ir viršvalandinį darbą ir budėjimą.

Pareiginė alga nustatoma pagal Statuto priede nurodytą koeficientų intervalą. Pareiginė alga yra diferencijuojama atsižvelgiant į tai, kokioje įstaigų grupė tarnauja pareigūnas. Pareigūnams yra mokami priedas už laipsnį (nuo 0,6 iki 1,5 bazinio dydžio) ir už tarnybos Lietuvos valstybei stažą, kurio maksimalus dydis sudaro 30 proc. pareiginės algos.

Identifikuotos pareigūnų darbo apmokėjimo sistemos problemos:

- Didelis pareigybių grupių skaičius (15) lemia tai, kad gretimų grupių pareiginė alga skiriasi labai nežymiai, dideli „persidengimai“, dėl to žemesnės pareigas einantys pareigūnai neretai gauna didesnę darbo užmokestį;

- nelankstus darbo užmokesčio nustatymo reglamentavimas, nes darbo užmokesčio didinimas siejamas tik su tarnybinės veiklos vertinimu ar atranka į aukštesnės pareigas, o tai nesudaro galimybių gavus papildomą finansavimą lanksčiai didinti darbo užmokestį;

- pareigūnų pareiginės algos koeficientų skirtumai atsižvelgiant į įstaigos grupę nėra objektyvus, nes centralizuojant valdymą ir įstaigas jungiant į vieną juridinį asmenį, pareigūnų pareiginės algos didinimą lemia struktūriniai pokyčiai, o ne jų veiklos (vykdomų funkcijų) ar kvalifikacijos pokyčiai. Taip pat yra didelis koeficientų persidengimas tarp įstaigų grupių ir pareigybių grupių;

- ne visos priemokos užtikrina teisingą apmokėjimą už darbą ir tam tikrais atvejais neatspindi specifikos.

Dėl to esamas reguliavimas tobulintinas, siekiant padidinti vidaus tarnybos patrauklumą ir tarnaujančių pareigūnų motyvaciją likti tarnyboje.

35. Statuto 53 straipsnyje nustatyta, kad pareigūno pareiginė alga nustatoma taikant Statuto priede tai pareigūno pareigybei nustatytą pareiginės algos koeficientą iš atitinkamos pareigybių grupės pareigybėms nustatytą pareiginės algos koeficientų intervalo. Pareiginės algos koeficiento vienetas yra lygus Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintam atitinkamų metų Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų, valstybės pareigūnų, valstybės tarnautojų, valstybės ir savivaldybių biudžetinių įstaigų darbuotojų pareiginės algos (atlyginimo) baziniam dydžiui (toliau – bazinis dydis). Pareiginė alga apskaičiuojama atitinkamą pareiginės algos koeficientą dauginant iš bazinio dydžio, kuris nustatomas nacionalinėje kolektyvinėje sutartyje ir kuri vėliau patvirtina Seimas.

Pareigūno pareiginė alga nustatoma atsižvelgiant į įstaigų grupę, kuriai priskirta statutinė įstaiga, kurioje pareigūnas eina pareigas.

Priimamo į pareigūno pareigas asmens pareiginė alga nustatoma taikant ne daugiau kaip 1,5 didesnę pareiginės algos koeficientą negu šio statuto priede tai pareigūno pareigybei nustatytas mažiausias pareiginės algos koeficientas ir jį apvalinat dešimtosios tikslumu.

36. Statuto 55 straipsnio 1 dalies 11 punkte nustatyta, kad į pareigūno tarnybos stažą papildomai įskaitoma viena tarnybos diena tarptautinių organizacijų misijose Vyriausybės siuntimu taikos įvedimo misijose – kaip 3 dienos, taikos palaikymo misijose ir patarėjų bei stebėtojų misijose – kaip 2 dienos. Tačiau į nurodytas misijas siunčia ne tik Vyriausybė, bet ir kitos įstatymų (pvz., Lietuvos Respublikos asmenų delegavimo į tarptautines ir Europos Sąjungos institucijas ar užsienio valstybių institucijas įstatymas) nustatytos deleguojančios institucijos, todėl taikant minėtą nuostatą kyla neaiškumų, jei į nurodytą misiją siunčia ne Vyriausybė.

Statuto 55 straipsnyje nenustatyta, kad į vidaus tarnybos stažą įskaitomas faktinis tarnybos Vadovybės apsaugos tarnyboje laikas.

37. Statuto 56 straipsnyje nustatyta, kad pareigūnams mokamos šios priemonės: 1) už papildomų užduočių atlikimą, kai atliekamos pareigybės aprašyme nenustatytos funkcijos. Papildomos užduotys pareigūnui turi būti suformuluotos raštu; 2) už įprastą darbo krūvį viršijančią veiklą, kai yra padidėjęs darbų mastas atliekant pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas neviršijant nustatytos darbo laiko trukmės; 3) už darbą nustačius pareigūną veikiančius kenksmingus ir (ar) pavojingus veiksniai; 4) už darbą, kuris tiesiogiai susijęs su tarnybinių gyvūnų priežiūra ir parengimu tarnybinėms užduotims atlikti; 5) už darbą, kuris tiesiogiai susijęs su saugomų asmenų fizine apsauga; 6) trūkstant darbo rinkoje atitinkamų profesijų, atsižvelgiant į Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytą atskirų profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą. Statute nustatytas maksimalus priemonių dydis.

38. Statute nustatyta, kad Kenksmingų ir pavojingų veiksnių valdymo ir priemonių dydžio už darbą, kai pareigūną veikia kenksmingi ir (ar) pavojingi veiksniai, nustatymo ir skyrimo vidaus tarnybos sistemoje tvarką nustato Vyriausybė.

39. Statuto 57 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad pareigūnams už darbą poilsio ir švenčių dienomis, nakties ir viršvalandinį darbą mokama Darbo kodekso nustatyta tvarka. Statuto 69 straipsnio 9 dalyje nustatyta, kad už viršvalandinį darbą pareigūno prašymu vietoj Statuto 57 straipsnyje nustatyto apmokėjimo gali būti kompensuojama suteikiant pareigūnui per mėnesį mokamą poilsio laiką, kurio trukmė apskaičiuojama viršvalandinio darbo laiką padauginus iš skaičiaus 1,5, jeigu tai nesutrikdys statutinės įstaigos veiklos. Pažymėtina, kad Darbo kodekso 144 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad darbuotojo prašymu darbo poilsio ar švenčių dienomis laikas ar viršvalandinio darbo laikas, padaugininti iš šio straipsnio 1–4 dalyse nustatyto atitinkamo dydžio, gali būti pridedami prie kasmetinių atostogų laiko. Vadovaujantis šia nuostata, darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartį, darbo laikas švenčių ar poilsio dienomis, padauginintas iš 2, jų prašymu gali būti pridedamas prie kasmetinių atostogų laiko. Analogiško pobūdžio, kaip ir Darbo kodekse, nuostatos įtvirtintos Specialiųjų tyrimų tarnybos, Vadovybės apsaugos ir kt. įstatymuose. Toks Statuto reguliavimas, kai už darbą poilsio ar švenčių dienomis laiką negali būti kompensuojama suteikiant pareigūnui mokamą poilsio laiką, pažeidžia lygiateisiškumo principą.

40. 2024 m. sausio 1 d. įsigalioja Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymas, kuriame keičiasi sąvokos, vartojamos ir Statute, pavyzdžiui, sąvoka „neįgalus vaikas (įvaikis)“ keičiasi į „vaikas (įvaikis) su negalia“, o „darbingumo lygis“ – į „dalyvumo lygis“. Atsižvelgus į tai, reikalinga su nurodytu įstatymu suderinti Statute vartojamas sąvokas.

41. Statuto 60 straipsnyje nustatyta, kad iš valstybės biudžeto Vidaus reikalų ministerijai ar centrinėms statutinėms įstaigoms skirtų lėšų apmokama:

1) pareigūnų medicininė rehabilitacija, sveikatos grąžinamasis ir antirecidyvinius gydymas po sužalojimo atliekant tarnybines pareigas (toliau – rehabilitacija), kai šis gydymas neapmokamas iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo (PSDF) biudžeto;

2) pareigūnų medicininė rehabilitacija, sveikatos grąžinamasis ir antirecidyvinius gydymas, prevencinė medicininė ir psichologinė rehabilitacija įstaigose, kurių savininko teisės ir pareigos įgyvendina Vidaus reikalų ministerija.

Pareigūnų rehabilitacija po sužalojimo atliekant tarnybines pareigas gali būti apmokama tiek Vidaus reikalų ministerijos rehabilitacijos įstaigose, tiek kitose sveikatos priežiūros įstaigose. Kitais atvejais pareigūnų rehabilitacija apmokama tik Vidaus reikalų ministerijos rehabilitacijos įstaigose. Valstybės biudžeto lėšomis nėra galimybės apmokėti pareigūnų rehabilitaciją ne Vidaus reikalų ministerijos rehabilitacijos įstaigose, bet kitose sveikatos priežiūros (reabilitacijos) įstaigose.

Statute nenustatyta galimybė teikti reabilitacijos paslaugas kursantams, jeigu jie būtų sužaloti jų pasitelkimo statutinių įstaigų funkcijoms atlikti metu.

42. Statuto 61 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad profesinių sąjungų nariai, atleisti iš vidaus tarnybos jų pačių prašymu dėl išrinkimo į renkamasias pareigas profesinių sąjungų organizacijose, pasibaigus įgaliojimams einant renkamasias pareigas, jų prašymu grąžinami į iki išrinkimo eitas pareigas arba jų sutikimu į kitas pareigas. Tačiau tokia garantija nenumatyta, jei profesinių sąjungų nariai buvo išrinkti į renkamas pareigas profesinėse sąjungose, o tai neatitinka Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų įstatyme nustatytų garantijų.

43. Statuto 63 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad pareigūnų rikiuotės ir ceremonijų tvarką nustato kiekvienas ministras atskirai. Statute taip pat pareigūnų tarnybinės uniformos išdavimo, dėvėjimo ir grąžinimo tvarką nustato centrinių statutinių įstaigų vadovai. Pažymėtina, kad centrinių statutinių įstaigų vadovai tokiose tvarkose nustato ne tik pareigūnų tarnybinės uniformos išdavimo, dėvėjimo ir grąžinimo tvarką, bet ir jau iš vidaus tarnybos atleistų pareigūnų uniformos dėvėjimą, tačiau tai tiesiogiai Statute nėra nustatyta. To paties straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad pareigūnams leidžiama nešioti užsienio valstybių apdovanojimus, pasižymėjimo ir mokslo įstaigų baigimo ženklus.

44. Pagal Statuto 64 straipsnį, pareigūnas, kuris pats ar kurio sutuoktinis, sugyventinis (partneris), nepilnamečiai vaikai (įvaikiai) pareigūno tarnybos vietovėje neturi nuosavybės teise priklausančio tinkamo gyventi vienam asmeniui ar šeimai ir atitinkančio statybos bei specialiųjų normų (higienos, gaisrinės saugos ir kitų) reikalavimus namo, buto ar kitos gyvenamosios patalpos ar jos dalies, Vyriausybės nustatyta tvarka iš ministerijos ar centrinės statutinės įstaigos atitinkamoje vietovėje turimo tarnybinių butų fondo aprūpinamas pagal tos gyvenamosios vietovės sąlygas įrengtu, tinkamu gyventi vienam asmeniui ar šeimai ir atitinkančiu statybos bei specialiųjų normų (higienos, gaisrinės saugos ir kitų) reikalavimus suremontuotu tarnybiniu butu (vienas gyvenantis pareigūnas arba pareigūnas, kurio šeimos nariai, nurodyti šio statuto 32 straipsnio 6 dalyje, negali persikelti į pareigūno tarnybos vietovę, – atskira tarnybine gyvenamąja patalpa). Pareigūnas, perėjęs tarnauti į kitą statutinę įstaigą toje pačioje tarnybos vietovėje, dėl šios priežasties negali būti iškeldinamas iš anksčiau suteikto tarnybinio buto (tarnybinės gyvenamosios patalpos), tačiau įstatyme nesureguliuoti atvejai, kai pareigūnas perėjo tarnauti į kito ministro valdymo srities statutinę įstaigą.

45. Pagal Statuto 64 straipsnio 4 dalį, pareigūnui, kuris neaprūpintas tarnybiniu butu šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka (vienas gyvenantis pareigūnas arba pareigūnas, kurio šeimos nariai, nurodyti šio statuto 32 straipsnio 6 dalyje, negali persikelti į pareigūno tarnybos vietovę, – atskira tarnybine gyvenamąja patalpa), šių gyvenamųjų patalpų tarnybos vietovėje išlaikymo išlaidoms kompensuoti iš ministerijai ar centrinei statutinei įstaigai skirtų lėšų mokami Vyriausybės nustatyto dydžio butpinigiai. Praktikoje taikant šią nuostatą kyla neaiškumų, nes Vyriausybė gali nustatyti tik butpinigių dydžius, tačiau nėra patvirtinta butpinigių skyrimo ir mokėjimo tvarka, taip pat butpinigių mokėjimo kontrolės tvarka, ir nėra sureguliuoti atvejai, kai šeimoje yra du pareigūnai (sutuoktiniai), turintys teisę gauti butpinigius. Skiriant ir mokant butpinigius statutinės įstaigos pastebėjo smarkiai išaugusį skaičių pareigūnų, kurie kreipėsi dėl butpinigių, taip pat ir padažnėjusius pareigūnų piktnaudžiavimo ar nesąžiningumo atvejus, todėl būtina sureguliuoti butpinigių skyrimo ir mokėjimo tvarką, siekiant užtikrinti vienodą taikymo praktiką visose statutinėse įstaigose ir tinkamą valstybės biudžeto lėšų panaudojimo kontrolę, kad užkirsti kelią pareigūnų piktnaudžiavimui.

46. Statuto 69 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad pareigūnui, kurio materialinė padėtis sunki dėl jo paties ar jo artimųjų giminaičių, sutuoktinio, sugyventinio (partnerio), sutuoktinio,

sugyventinio (partnerio) tėvo (įtėvio), motinos (įmotės), vaikų (įvaikių), brolių (įbrolių) ir seserų (įsėserių), taip pat išlaikytinių, kurių globėju ar rūpintoju yra paskirtas pareigūnas ar jo sutuoktinis, sugyventinis (partneris), ligos ar mirties, stichinės nelaimės ar turto netekimo, gali būti skiriama iki 5 minimaliųjų mėnesinių algų dydžio pašalpa. Praktikoje taikant šią nuostatą, neaišku, kaip kiekvienu konkrečiu atveju sprendimą priimančio asmens turėtų vertinti šioje dalyje nustatytą kriterijų „sunki materialinė padėtis“. Pažymėtina, kad nesant nustatytos sunkios materialinės padėties apibrėžties, neaišku, kaip pašalpą skiriantis asmuo turi nuspręsti, ar asmens, prašančio pašalpos, materialinė padėtis yra sunki, ir kokie dokumentai gali būti pateikiami, kad įrodyti sunkią materialinę padėtį. Taip pat šioje dalyje nustatyta, kad pareigūno, kuris mirė dėl priežasčių, nesusijusių su tarnyba, sutuoktiniui, sugyventiniui (partneriui), vaikams (įvaikiams), tėvams (įtėviams) lygiomis dalimis išmokama 2 minimaliųjų mėnesinių algų dydžio pašalpa. Statutinės įstaigos, taikydamos šią nuostatą ir bandydamos nustatyti visus minėtą pašalpą galinčius gauti asmenis ir jų sąskaitas, susiduria su neproporcingai didele administracine našta.

47. Statuto 69 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad pareigūnams, kurie pagal tarnybos pobūdį važinėja keleiviniu ar asmeniniu transportu tarnybos tikslais, kompensuojamos važiavimo išlaidos, išskyrus taksi išlaidas. Pareigūnų važiavimo išlaidų kompensavimo tvarką ir maksimalų važiavimo išlaidų kompensacijos dydį nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija. Statutinės įstaigos, taikydamos šią nuostatą, susiduria su lankstumo, tvirtinant kompensacijos dydį, problema, kadangi kas kartą reikia keisti ministro įsakymu nustatomą kompensacijos dydį, prieš tai derinti įsakymo projektą su suinteresuotomis ministerijomis ir kitomis centrinėmis statutinėmis įstaigomis, todėl pailgėja sprendimų dėl šios svarbios socialinės garantijos taikymo priėmimas.

48. Statuto 69 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad pareigūnas, kuris dėl tarnybinio būtinumo arba rotacijos tvarka perkeltas į kitas pareigūno pareigas kitoje tarnybos vietovėje, aprūpinamas tarnybiniu butu ar tarnybine gyvenamąja patalpa arba jam Vyriausybės nustatyta tvarka ir sąlygomis kompensuojamos Vyriausybės nustatyto dydžio buto ar gyvenamosios patalpos tarnybos vietovėje išlaikymo išlaidos arba važiavimo į tarnybos vietą ir iš jos keleiviniu ar asmeniniu transportu išlaidos, išskyrus taksi išlaidas. Esant tokiam teisiniam reglamentavimui susiklosto situacija, kai į rotuojamas pareigas, esančias kitoje tarnybos vietovėje, pareigūną paskyrus atrankos būdu, jam ši garantija nėra taikoma. Dėl to skelbiant atrankas į rotuojamas pareigas labai susiaurinamas galimų kandidatų skaičius, kadangi šios tarnybos vietos yra nepatrauklios perspektyviems, kvalifikuotiems darbuotojams, tarnaujantiems kitose tarnybos vietovėse, dėl reikšmingai didėjančių kelionės išlaidų į darbą ir atgal, arba šie pareigūnai dažnai yra priversti laikinai keisti gyvenamąją vietą, o tai daro poveikį pareigūno socialiniams ryšiams, nusistovėjusiam šeimos gyvenimui. Taip pat manytina, kad esamas reglamentavimas pažeidžia lygiateisiškumo principą, nes socialinės garantijos yra siejamos ne su einamų pareigų pobūdžiu, o su paskyrimo į jas būdu.

49. Statuto 69 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad Vyriausybė ar jos įgaliota institucija gali nustatyti, kad pareigūnams (išskyrus šio straipsnio 5 dalyje nurodytus pareigūnus), kurie pagal tarnybos reikmes ar pobūdį vyksta į tarnybos vietą ir iš jos, apmokamos kelionės išlaidos. Šių išlaidų dydį, apmokėjimo sąlygas ir tvarką nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija. Šios dalies nuostatos netaikomos pareigūnams, kurie į tarnybos vietą vežami tarnybiniu transportu.

50. Statutas nereglementuoja nuotolinio darbo statutinėse įstaigose, ir šiuo metu statutinės įstaigos taiko Darbo kodekso nuostatas, tačiau, nesant tam tikrų susijusių klausimų reguliavimo Statute, skirtingose statutinėse įstaigose neužtikrinamos vienodos šios darbo organizavimo formos pagrindinės sąlygos.

51. Statuto 73 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad pareigūnų tarnybos trukmė priklauso nuo jų turimo laipsnio grandies, to paties straipsnio 2 dalyje nustatyta galimybė vidaus tarnybos trukmę

pratęsti tik pirminės grandies pareigūnams, vidaus tarnybos trukmė gali būti pratęsta vieniems metams, tačiau ne ilgiau, negu jiems sukaks 60 metų, t. y. vidaus tarnyba jiems gali būti pratęsiama kasmet iki 5 kartų. Toks reguliavimas, kai reikia kasmet pratęsti vidaus tarnybos trukmę pirminės grandies pareigūnams ir nėra galimybės pratęsti vidaus tarnybos trukmę kitiems pareigūnams, yra nelankstus, neatitinka statutinių įstaigų poreikių ir sukuria joms papildomą administracinę našą.

52. Statuto 76 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad pareigūnui, vienam auginančiam vaiką (įvaikį) iki 14 metų ar auginančiam neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 metų, įspėjimo apie galimą atleidimą iš vidaus tarnybos terminas trigubinamas.

To paties straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad negalima atleisti iš vidaus tarnybos motinos arba tėvo, vienų auginančių vaiką (įvaikį) iki 3 metų, jeigu nėra šių pareigūnų kaltės (išskyrus atvejus, kai statutinė įstaiga likviduojama). Nurodytas reguliavimas neatitinka Darbo kodekso 57 straipsnio 7 dalies ir 61 straipsnio 3 dalies nuostatų, todėl pažeidžiamas pareigūnų lygiateisiškumas.

53. Vadovaujantis Statuto 77 straipsnio nuostatomis, išeitinės išmokos pareigūnams gali būti mokamos, kai jie atleidžiami: sukakus nustatytą amžių arba baigiasi pratęstos jo tarnybos laikas; kai negali tarnauti dėl sveikatos būklės; kai panaikinama jo pareigybė ir jis nesutinka eiti jam pasiūlytų kitų pareigų; kai jis nesutinka eiti jam pasiūlytų kitų pareigų, teismo sprendimu į jo einamas pareigas grąžinus anksčiau šias pareigas ėjusį pareigūną; pasibaigus įstatymų nustatytam tarnybos einant tam tikras pareigas laikotarpiui, kai jis nesutinka eiti jam pasiūlytų kitų pareigų; šalių susitarimu.

Statuto 77 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad išeitinė išmoka pradedama mokėti praėjus vienam mėnesiui nuo pareigūno atleidimo dienos ir mokama kas mėnesį lygiomis dalimis; išeitinės išmokos mokėjimas nutraukiamas, jeigu asmuo grąžinamas į vidaus tarnybą. Tačiau nėra nuostatų dėl išeitinės išmokos mokėjimo ar nutraukimo atleisto pareigūno mirties atveju.

54. Statuto 77 straipsnio 3 dalyse nustatyta, kad išeitinė išmoka pareigūnui išmokama jo atleidimo iš vidaus tarnybos dieną. Statuto 78 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad su atleidžiamu iš vidaus tarnybos pareigūnu turi būti visiškai atsiskaityta jo atleidimo dieną, išskyrus nustatytus atvejus. Įgyvendindamos šias nuostatas, statutinės įstaigos susiduria su atsiskaitymo problemomis, nes vadovaujantis Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos finansų ministro 2000 m. liepos 21 d. įsakymu Nr. 195 „Dėl Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklių patvirtinimo“, prognozė lėšų gavimui (siekiant gauti lėšas per vieną darbo dieną) teikiama prieš 20 darbo dienų, todėl skubaus atleidimo atveju užsakyti lėšų iš valstybės išdo tampa neįmanoma, o sąskaitoje turėti lėšų, viršijančių 50 eurų, biudžetinė įstaiga negali.

55. Statuto 79 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad teismo sprendimu grąžinus neteisėtai atleistą pareigūną į pareigas, pareigūno grąžinimas į pareigas įforminamas pareigūną į pareigas skiriančio asmens įsakymu; jeigu ta pareigūno pareigybė panaikinta, pareigūnas skiriamas į lygiavertes pareigas, o jeigu ir šių pareigų nėra arba pareigūnas atsisako eiti pasiūlytas pareigas, jis atleidžiamas iš vidaus tarnybos. Praktikoje susiduriama su problema, kuomet teismas pareigūną grąžina į pareigas, tačiau jos yra panaikintos, o eiti lygiavertes ar žemesnes pareigas pareigūnas atsisako. Tokiu atveju pareigūnas iš vidaus tarnybos atleidžiamas, tačiau dėl taikomo įspėjimo termino yra nukeliamas atleidimo terminas. Pasitaiko atveju, kai pareigūnas tuo laikotarpiu suserga, todėl atleidimas iš vidaus tarnybos užsitęsia, nors yra visiškai aišku, kad toliau tarnauti pareigūnas neketina.

56. Statutas sudaro galimybę buvusiems pareigūnams palikti dėvėti tarnybinę uniformą, tačiau nereguliuoja buvusių pareigūnų laipsnių. Šis klausimas yra aktualus, nes buvę pareigūnai

dažnai nepraranda ryšio su buvusiomis tarnybomis, dalyvaudami šventėse dėvi paliktas dėvėti tarnybinės uniformas.

57. Valdant pastarojo meto krizes, ekstremaliąsias situacijas vidaus statutinės įstaigos susiduria su žmogiškųjų išteklių trūkumo problema, kuomet atliekant funkcijas trūksta pareigūnų, taip pat personalo, gebančio padėti pareigūnams atlikti funkcijas suvaldant krizes, ekstremalias situacijas. Tačiau nėra reguliavimo, kuris leistų statutinėms įstaigoms pasitelkti buvusių pareigūnus, kurių žinios ir kompetencijos prisidėtų prie statutinėms įstaigoms keliamų uždavinių krizės valdymo metu įgyvendinimo.

58. Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto pakeitimo įstatymo Nr. XII-1855 (toliau – Įstatymas Nr. XII-1855) 3 straipsnio 20 dalyje nustatyta, kad šio straipsnio 18 ir 19 dalyse nurodytiems pareigūnams jų rašytiniu prašymu, pateiktu per vienus metus nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos, taikoma šio įstatymo 1 straipsnyje išdėstyto Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto 63 straipsnyje nustatyta vidaus tarnybos trukmė. Vadovaujantis šia nuostata, tokie prašymai galėjo būti pateikti iki 2017 m. sausio 1 d.

Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1381 2 straipsnio 22 dalyje nustatyta, kad šio straipsnio 19, 20 ir 21 dalyse nurodytiems pareigūnams jų rašytiniu prašymu, pateiktu per vienus metus nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos, taikoma šio įstatymo 1 straipsnyje išdėstyto Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto 73 straipsnyje nustatyta vidaus tarnybos trukmė. Vadovaujantis šia nuostata tokie prašymai galėjo būti pateikti iki 2020 m. sausio 1 d.

Pažymėtina, kad statutinėse įstaigose yra nemažai pareigūnų, kurie per minėtuose įstatymuose nustatytą terminą nebuvo pateikę prašymų taikyti jiems naują vidaus tarnybos trukmę, o šiuo metu, pasikeitus aplinkybėms, tarnybą norėtų tęsti, tačiau jiems tokia galimybė yra tik naudojantis grąžinimo į vidaus tarnybą institutu, o tai sudaro papildomą našą tiek pačiam pareigūnui, tiek ir statutinėms įstaigoms.

59. Lietuvos Respublikos muitinės įstatyme nenustatyta muitinės funkcija – pretendentų į muitinės pareigūnų profesinio mokymo įstaigą atranka ir jų profesinio mokymo organizavimas.

60. Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo nuostatos šiuo metu reglamentuoja tik pataisos pareigūnų ir vidaus reikalų profesinio mokymo teikėjų vykdomo profesinio mokymo reguliavimo ypatumus.

61. Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo nuostatos šiuo metu reglamentuoja, kad tik asmenys, kurie mokosi bausmių vykdymo sistemos profesinio mokymo įstaigoje arba vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigoje ir yra pasirašę stojimo į vidaus tarnybą sutartį (kursantai), jų mokymosi ir pratybų laikotarpiu valstybės lėšomis draudžiami nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu, socialinio draudimo įmokas skaičiuojant nuo Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos.

62. Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatyme nenumatyta, kad pareigūnams, kurie, esant tarnybiniam būtinumui, buvo perkelti į karjeros valstybės tarnautojo pareigas karo padėties, nepaprastosios padėties ar ekstremaliųjų situacijų atveju, jų perkėlimo į karjeros valstybės tarnautojo pareigas laikas būtų įskaitomas į tarnybos laiką pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti.

63. Lietuvos Respublikos pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio nustatymo ir asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad šio įstatymo priede nurodytų pareigybių pareiginė alga (atlyginimas) perskaičiuojama taikant nacionalinėje kolektyvinėje sutartyje sutartą asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo

indeksavimo dydį, tačiau ši nuostata netaikoma Lietuvos policijos generaliniam komisarui ir jo pavaduotojams, nors kitų centrinių statutinių įstaigų vadovams taikoma.

64. Lietuvos Respublikos valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo 2 straipsnyje ir priede nenustatytos išimtys centrinių statutinių įstaigų vadovams ir Lietuvos Respublikos vadovybės apsaugos tarnybos direktoriui ir jo pavaduotojams, todėl turėtų būti taikomi šiame įstatyme nustatyti pareiginės algos koeficientai, nors jų pareiginės algos koeficientai nustatyti specialiuose įstatymuose.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

1. Pažymėtina, kad etiškas elgesys (etikos principai) yra neatsiejamas nuo antikorupecinio – skaidraus elgesio (dovanų priimtino reikalavimai, interesų deklaravimas ir pan.). Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas nurodo ir Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupės (GRECO) ekspertai rekomenduoja (bus pateiktos oficialios rekomendacijos, kurias Lietuva turės įgyvendinti), kad kiekviena įstaiga turi turėti savo skaidraus elgesio kodeksą – taisykles, kurios apimtų įstaigoje taikomas tarnybinės etikos vertybes, vykdomą dovanų politiką, privačių interesų konfliktų prevenciją ir pan., su kiekvienos įstaigos specifikai pateiktais konkrečiais pavyzdžiais (pateikiami konkretūs situacijų pavyzdžiai, kaip darbuotojas turėtų elgtis konkrečioje situacijoje). Atsižvelgus į tai bei įvertinus kiekvienos statutinės įstaigos vykdomų funkcijų specifiskumą, Įstatymo projekte siūloma nustatyti bendruosius pareigūnų tarnybinės etikos principus, o centrinių statutinių įstaigų vadovams deleguoti teisę nustatyti šių principų įgyvendinimo ir įgyvendinimo kontrolės tvarką. Atsižvelgus į Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos pasiūlymus ir siekiant sudaryti pareigūnams saugias tarnybos sąlygas (aplinką) jų tarnybos metu, įskaitant apsaugą nuo priekabiavimo, siekiant apginti pareigūnų garbę ir orumą, atitinkamos nuostatos įrašytos apibrėžiant pavyzdingumo principą. Įsakymo projektu siūloma nustatyti, kad centrinių statutinių įstaigų vadovų veiklą laikantis pareigūnų tarnybinės etikos principų vertina ministras ar jo įgalioti asmenys.

2. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad finansų ministro valdymo srities statutine įstaiga būtų laikoma ir muitinės pareigūnų profesinio mokymo įstaiga, taip pat kaip šiuo metu numatyta, kad vidaus reikalų ministro valdymo srities statutinės įstaigos yra ir vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos. Priėmus Įstatymo projektą, Muitinės mokymo centras taptų statutine profesinio mokymo įstaiga, o dalis jos tarnautojų taptų vidaus tarnybos sistemos pareigūnais.

Įstatymo projekto įgyvendinimo nuostatos taip pat numato galimybę finansų ministro valdymo srityje veikiančios statutinės profesinio mokymo įstaigos valstybės tarnautojus perkelti į pareigūno pareigas, jeigu jie atitinka pareigūno pareigybės aprašyme nustatytus specialiuosius reikalavimus, Įstatymo projekte nustatytus nepriekaištingos reputacijos ir lojalumo Lietuvos valstybei reikalavimus ir nėra nustatytų apribojimų priimamiems į vidaus tarnybą asmenims. Tokiu būdu siekiama neprarasti Muitinės mokymo centro kvalifikuotų tarnautojų, jų sukauptų specialių profesinių žinių ir profesinės patirties, reikalingos muitinės pareigūnų profesinio mokymo veiklai vykdyti.

Siūlomas teisinio reguliavimo pakeitimas leis parengti muitinės pareigūnus statutinėje profesinio mokymo įstaigoje, padės sumažinti kvalifikuoto personalo trūkumą muitinėje, užtikrins kokybišką pareigūnų parengimą valstybės lėšomis pagal reikalingas profesinio mokymo programas, muitinės pareigūnų parengimas bus orientuotas, be kita ko, ir į praktinių įgūdžių, reikalingų tarnyboje, suteikimą. Pažymėtina, kad šiuo metu muitininko profesinis rengimas ir muitininko profesinė kvalifikacija nėra suteikiama jokioje profesinio mokymo įstaigoje. Muitinės pareigūnų

rengimas statutinėje profesinio mokymo įstaigoje leistų geriau ugdyti ne tik būsimų muitinės pareigūnų profesines žinias, bet ir jų patriotiškumą, lojalumą Lietuvos valstybei, statutinę drausmę, nepakantumą korupcijai, formuoti moutinei reikalingų asmeninių vertybių sistemą.

Be to, kursantai (asmenys, kurie mokysis muitinės pareigūnų profesinio mokymo įstaigoje) galės būti pasitelkiami muitinės veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose nustatytoms funkcijoms atlikti.

Muitinės pareigūnų profesinio mokymo įstaigos pirmaisiais mokslo metais planuojama parengti 40 muitinės pareigūnų, pasirengusių vykdyti jiems pavestas funkcijas. Siekiamo muitinės pareigūnų profesinio mokymo vizija – kiekvienais metais parengti po 60 kvalifikuotų muitinės pareigūnų. Asmeniui, baigusiam profesinį mokymą, vadovaujantis Statuto nuostatomis, būtų užtikrinama tarnyba muitinėje ir galimybės vėliau tęsti aukštesnės pakopos studijas.

3. Įstatymo projektu keičiami išsilavinimo reikalavimai vyresniojo inspektoriaus pareigybei. Galiojančiame Statute šiai pareigybes nustatytas reikalavimas turėti ne žemesnį kaip vidurinį išsilavinimą ir įgytą kvalifikaciją (11 pareigybių grupė). Atsižvelgus į vykdomų funkcijų sudėtingumą, Įstatymo projektu ši pareigybė priskiriama 7 pareigybių grupei, kuriai būtina turėti aukštąjį koleginių arba jam lygiavertį išsilavinimą, iki 2009 metų įgytą aukštesnįjį išsilavinimą arba iki 1995 metų įgytą specialųjį vidurinį išsilavinimą. Vidaus reikalų pareigūnų registro duomenimis, vidaus reikalų ministro valdymo srities statutinėse įstaigose šiuo metu visi 3 pareigūnai, einantys vyresniojo inspektoriaus pareigas, atitinka Įstatymo projekte siūlomą nustatyti išsilavinimą, nes du iš jų turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą ir vienas – aukštesnįjį išsilavinimą.

Išsilavinimo reikalavimai taip pat keičiasi ir posto pamainos viršininkui – galiojančiame Statute nustatytas reikalavimas turėti aukštąjį koleginių išsilavinimą (9 pareigybių grupė), o Įstatymo projektu nustatomas reikalavimas turėti aukštąjį universitetinį išsilavinimą (5 pareigybių grupė). Vidaus reikalų pareigūnų registro duomenimis, vidaus reikalų ministro valdymo srities statutinėse įstaigose nėra nė vieno pareigūno, einančio šias pareigas.

Atsižvelgus į tai, kad finansų ministro valdymo srities statutinėse įstaigose yra pareigūnų, einančių pirmiau nurodytas pareigas, kurie neatitinka Įstatymo projektu keičiamų išsilavinimo reikalavimų, Įstatymo projektu nustatomas 5 metų pereinamasis laikotarpis reikiamam išsilavinimui įgyti. Per nustatytą laiką neįgijus nustatyto minimalaus išsilavinimo pareigūnai galės būti perkelti į jų išsilavinimą atitinkančias pareigas arba bus atleidžiami iš vidaus tarnybos.

4. Įstatymo projektu nustatomas pareigūnų pareigybių sąrašo ir pareigybių aprašymų tvirtinimas centrinių statutinių įstaigų vadovams. Atsisakoma reikalavimo ministrui tvirtinti didžiausią leistiną pareigūnų pareigybių skaičių centrinėse statutinėse, kitose statutinėse ir statutinėse profesinio mokymo įstaigose ir reikalavimo tvirtinti pareigūnų pareigybių centrinėse statutinėse, kitose statutinėse ir statutinėse profesinio mokymo įstaigose poreikio nustatymo metodiką kaip perteklinio reguliavimo.

5. Įstatymo projektu nustatomi papildomi apribojimai policijos įstaigose, Valstybės sienos apsaugos tarnyboje prie Vidaus reikalų ministerijos ir Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyboje prie Vidaus reikalų ministerijos dirbantiems ir siekiantiems dirbti karjeros valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, susiję su nepriekaištinga reputacija (jei asmuo pripažintas kaltu dėl sunkaus arba labai sunkaus nusikaltimo arba tyčinio nusikaltimo valstybės tarnybai ar viešiesiems interesams padarymo, nesvarbu, ar teistumas išnyko, ar yra panaikintas ir kai asmuo yra įtariamas arba kaltinamas nusikalstamos veikos padarymu). Taip pat nustatyta galimybė minėtus darbuotojus, dirbančius arba siekiančius dirbti pagal darbo sutartis, tikrinti valstybės informacinėse sistemose ir registruose (prireikus – ir kriminalinės žvalgybos subjektų informacinėse sistemose). Siekiant užtikrinti teisėtus lūkesčius, po Įstatymo įsigaliojimo nauji

reikalavimai minėtas pareigas einančių asmenų atžvilgiu bus taikomi tik tiems faktams ar aplinkybėms, kurie atsirado po Įstatymo įsigaliojimo.

6. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad tais atvejais, kai pareigūnai vykdo įstatymuose nustatytas funkcijas, kuriomis užtikrinamas statutinei įstaigai nustatytų uždavinių ir funkcijų įgyvendinimas (toliau – specifinė veikla), taikomos Vyriausybės patvirtintoje Kenksmingų ir pavojingų veiksnių valdymo ir priemokos dydžio už darbą, kai pareigūną veikia kenksmingi ir (ar) pavojingi veiksniai, nustatymo ir skyrimo vidaus tarnybos sistemoje tvarkoje įtvirtintos pareigūnų saugos ir sveikatos užtikrinimo nuostatos. Tais atvejais, kai pareigūnai vykdo veiklą, nepriskiriamą specifinei veiklai, jiems taikomos Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo ir kitų darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų nuostatos.

7. Atsižvelgus į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2022 m. spalio 20 d. nutarimą Nr. KT130-N13/2022 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto (2018 m. birželio 29 d. redakcija) 9 straipsnio 2 dalies 2 punkto, 9 straipsnio 2 dalies (2021 m. gruodžio 23 d. redakcija) 3 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, Įstatymo projektu Statuto 9 straipsnio 2 dalies 3 punkte nustatytas reikalavimas, kad asmuo nelaikomas nepriekaištingos reputacijos, jeigu jis buvo atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės, diferencijuojamas pagal nusikalstamų veikų pavojingumą ir pobūdį ir atsižvelgiant į atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagrindą.

8. Įstatymo projektu siūloma atsisakyti siuntimų į statutinės profesinio mokymo įstaigas ir siuntimų į statutinių profesinio mokymo įstaigų įvadinio mokymo kursus. Šiuo pakeitimu siekiama mažinti perteklinę ir netikslingą administracinę naštą tiek stojantiems į vidaus tarnybą asmenims, tiek statutinėms įstaigoms, ypač atsižvelgiant į tai, kad paprastai tuos siuntimus išduoda ta pati įstaiga, kuri vėliau vykdo tų asmenų atrankas mokytis. Tačiau ir toliau bus išduodami siuntimai asmenims, pageidaujantiems studijuoti Lietuvos aukštosiose mokyklose.

9. Įstatymo projektu nustatoma, kad, tikrinant asmenį prieš išduodant jam siuntimą mokytis, statutinės įstaigos prašymu Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas pateikia ir informaciją, ar asmuo yra ar buvo įstatymų nustatyta tvarka uždraustos organizacijos narys, jeigu nuo narystės pabaigos nepraėjo 3 metai.

10. Siekiant užtikrinti teisėkūros efektyvumo principą ir vienodus teisinius santykius reglamentuoti viename teisės akte, tikslinga unifikuoti kai kurių Statuto nuostatų įgyvendinimą, todėl Įstatymo projektu nustatoma, kad atrankos į statutinės profesinio mokymo įstaigas (taip pat ir į šių įstaigų organizuojamus įvadinio mokymo kursus) tvarką ir atrankos dėl siuntimų į aukštąsias mokyklas išdavimo ir šių siuntimų išdavimo tvarką; skyrimo į pareigūnų pareigas tvarką, pareigūno tarnybos bylos aprašą; kasmetinių atostogų suteikimo tvarką pareigūnams, kuriems taikoma suminė darbo laiko apskaita; pareigūnų rikiuotės ir ceremonijų tvarką, užsienio valstybių apdovanojimų, pasižymėjimo ir mokslo įstaigų baigimo ženklų nešiojimo tvarką; grąžinimo į vidaus tarnybą tvarką tvirtina vidaus reikalų ministras, suderinęs su teisingumo ir finansų ministrais. Šiuo pakeitimu atsisakoma reikalavimo, kad kiekvienas ministras nustatytų atskirą pirmiau nurodytą tvarką ar kitą teisės aktą.

11. Įstatymo projektu nustatoma, kad sudarant stojimo į vidaus tarnybą sutartis su pretenduojančiais į vidaus tarnybą asmenimis, atrinktais mokytis statutinėje profesinio mokymo įstaigoje arba šios įstaigos įvadinio mokymo kursuose, šie asmenys įsipareigoja ne mažiau kaip vienus metus iš tarnauti centrinėje statutinėje įstaigoje, su kuria sudaryta stojimo į vidaus tarnybą sutartis, ar jai pavaldžioje statutinėje įstaigoje, o likusius sutartyje nurodytus metus, kaip ir iki šiol, asmuo turės iš tarnauti vidaus tarnyboje, bet nebūtinai pirmiau nurodytoje įstaigoje. Toks reguliavimas padės užtikrinti statutinėms įstaigoms reikalingus žmogiškuosius išteklius, kad asmenys, baigę vienos centrinės statutinės įstaigos profesinio mokymo įstaigą, per trumpą laiką po

mokymo baigimo nepereitų į kitą įstaigą. Vienų metų laikotarpis leistų naujai į pareigas paskirtam pareigūnui susipažinti su tarnyba ir įvertinti, ar ji jam tinka, o statutinėms įstaigoms suteiktų galimybę motyvuoti minėtus asmenis likti dirbti šiose statutinėse įstaigose ir taip sumažinti įstaigų pareigūnų parengimo finansinius nuostolius, kai investuojama į pareigūnų parengimą, tačiau baigę mokytis asmenys išeina dirbti į kitas įstaigas.

Įstatymo projektu nustatytos naujos privalomos stojimo į vidaus tarnybą sutarties sąlygos bus taikomos tik stojimo į vidaus tarnybą sutartims, sudaromoms po Įstatymo projekto įsigaliojimo.

12. Įstatymo projektu nustatoma, kad centrinė statutinė įstaiga turi teisę iš jai skirtų valstybės biudžeto asignavimų ar kitų teisėtai gautų lėšų Vyriausybės nustatyta tvarka skirti Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatyme nustatytą paramą aukštųjų mokyklų studentams, kurie, sudarę stojimo į vidaus tarnybą sutartį, aukštosiose mokyklose studijuoja pagal vidaus tarnybos sistemai reikalingų specialybių studijų programas. Toks reguliavimas sudarys galimybę centrinėms statutinėms įstaigoms skirti paramą asmenims, studijuojantiems ir valstybės finansuojamose studijų vietose, kurie pasirašo stojimo į vidaus tarnybą sutartis ir įsipareigoja baigę studijas nustatytą laikotarpį dirbti vidaus tarnyboje, t. y. statutinės įstaigos galės mokėti tikslines skatinamąsias stipendijas, nustatytas Paramos aukštųjų mokyklų studentams teikimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimu Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“. Taip siekiama pritraukti į vidaus tarnybą daugiau būsimų pareigūnų, pirmiausia paskatinant stojančiuosius į aukštąsias mokyklas rinktis vidaus tarnybai aktualias (tačiau ne tokias populiarias) studijų programas, ir užtikrinant, kad jas baigę asmenys ateis dirbti į statutines įstaigas. Tai ypač aktualu Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos, kuris jau ne vienus metus negali pritraukti pakankamo skaičiaus kvalifikuotų specialistų, baigusių Vilniaus Gedimino technikos universitete gaisrinės saugos studijų programą valstybės finansuojamoje studijų vietoje. Šiuo metu vietoj nustatyto poreikio 10, sutartys sudaromos tik su 2 asmenimis. Taip pat aktualu policijos įstaigoms pritraukiant būsimus studentus rinktis Teisės ir policijos veiklos studijų programą ir Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos pritraukiant būsimus studentus rinktis Teisės ir valstybės sienos apsaugos studijų programą. Šiai Įstatymo projekto nuostatai įgyvendinti reikės pakeisti Paramos aukštųjų mokyklų studentams teikimo tvarkos aprašą.

Įstatymo projektu nustatoma, kad kursantams, sudariusiems su statutinėmis įstaigomis papildomus susitarimus, pagal kuriuos baigę mokytis kursantai įsipareigoja dirbti nustatytą laiką tam tikroje statutinėje įstaigoje ar statutinės įstaigos padalinyje, gali būti mokamos specialiosios stipendijos ir teikiama kita materialinė parama iš statutinei įstaigai skiriamų valstybės biudžeto asignavimų ar kitų teisėtai gautų lėšų centrinės statutinės įstaigos vadovo nustatytais atvejais ir tvarka. Ši specialioji stipendija būtų mokama kaip papildoma šalia kursantams mokamos stipendijos. Siūlomu reguliavimu siekiama pritraukti kursantus, baigusius mokytis, į tam tikras konkrečias įstaigas ar teritorijas, kuriose ypač trūksta pareigūnų, ir taip spręsti pareigūnų trūkumo problemas. Šios tikslinės stipendijos ir parama kursantams bus mokami tik esant tam skirtų lėšų. Jau šiuo metu kai kurios savivaldybės, kuriose trūksta policijos pareigūnų, siūlo skirti lėšų būsimiems pareigūnams pritraukti, todėl statutinėms įstaigoms papildomų lėšų kursantų tikslinėms stipendijoms ir paramai nereikės.

13. Įstatymo projektu nustatoma, kokias teises, pareigas ir įgaliojimus turi kursantai, kai jie pasitelkiami statutinių įstaigų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose nustatytoms funkcijoms atlikti, taip pat sureguliuojama, kokiomis sąlygomis jie gali naudoti prievartos priemones veikdami kartu su pareigūnais.

Įstatymo projekte taip pat nustatoma, kad centrinių statutinių įstaigų vadovų nustatyta tvarka kursantai aprūpinami maistu pagal Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytas fiziologines mitybos normas arba jiems mokama Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyto dydžio maitinimosi išlaidų pinigine kompensacija, kai jų pasitarkimo metu vykdo užduotis, susijusias su apribojimu palikti užduoties vietą, taip pat kai vykdo užduotis lauko sąlygomis.

14. Pasikeitus Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo normoms, kuriomis atsisakoma už veiklą įmonės valdyboje ar kitame kolegialiaame organe skirtą atlyginimą pervesti į valstybės biudžetą, sudaroma galimybė valstybės tarnautojams už minėtą darbą (veiklą) valdybose gauti apmokėjimą iš įmonių lėšų. Atsižvelgus į tai, Įstatymo projektu analogiškai tikslinamos ir Statuto nuostatos, sudarant galimybę pareigūnui eiti valstybės ar savivaldybės valdomos įmonės ar jos dukterinės bendrovės kolegialaus organo nario pareigas ir gauti atlyginimą ar kitas išmokas už šią veiklą. Nurodytais atvejais pareigūnui bus taikomas leidimo dirbti kitą darbą institutas, todėl bus galimybė kiekvienu atveju įvertinti, ar tokia veikla nesukelia interesų konflikto, nediskredituoja vidaus tarnybos autoriteto.

Įstatymo projekte atsisakyta draudimo pareigūnui dirbti pagal darbo sutartį statutinėje įstaigoje, kurioje jis eina pareigūno pareigas.

Įstatymo projektu nustatoma, kad priimant sprendimą dėl leidimo pareigūnui dirbti kitą darbą pagal darbo sutartį būtų užtikrinama, kad nebūtų pažeisti Statute nustatyti maksimaliojo darbo laiko ir minimaliojo poilsio laiko reikalavimai. Taip siekiama užtikrinti, kad pareigūnai turėtų tinkamą poilsio laiką, reikalingą darbingumui atstatyti, ir galėtų tinkamai vykdyti jiems nustatytas funkcijas.

15. Įstatymo projekte nustatyta, kad pareigūnai, prieš vykdamy ne tarnybos tikslais į ne Europos Sąjungos ar į ne Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos valstybes ar teritorijas, turi apie tai pranešti pareigūną į pareigas skiriančiam asmeniui arba jo įgaliotam asmeniui, o vidaus reikalų ministras, suderinęs su teisingumo, finansų, užsienio reikalų ministrais ir Valstybės saugumo departamentu, nustato pareigūnų vykimo ne tarnybos tikslais į šioje dalyje nurodytas valstybes ar teritorijas tvarką ir patvirtina valstybių ar teritorijų, į kurias pareigūnų vykimas ne tarnybos tikslais nerekomenduojamas, nes gali kelti pavojų pareigūnų gyvybei, sveikatai ar nacionalinio saugumo interesams, sąrašą. Pareigūnai į minėtame sąraše nurodytas valstybes ar teritorijas gali vykti gavę pareigūną į pareigas skiriančio asmens sutikimą.

Statutinių įstaigų funkcijos yra susijusios su valstybės ir visuomenės saugumui svarbiomis sritimis, jų pareigūnams suteikti specialūs ir platūs įgaliojimai ir jiems nepavaldžių asmenų atžvilgiu. Visa tai lemia ypatingą statutinių valstybės tarnautojų teisinio statuso specifiką. Lietuvos respublikos valstybės saugumo departamento rašte pateikta nuomonė, kad bet kurio vidaus tarnybos sistemos pareigūno vykimas į priešiškas Lietuvai valstybes yra susijęs su tiesioginėmis grėsmėmis ne tik pačiam pareigūnui, bet ir nacionalinio saugumo interesams. Valstybės tarnautojų statuso specifiškumas minimas ir Lietuvos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje, kurioje ne kartą yra pažymėta, kad valstybės tarnybos paskirtis – garantuoti viešąjį interesą, lemia valstybės tarnautojų teisinio statuso specifiką, taip pat jų ypatingą atsakomybę visuomenei. Atitinkamai, draudimas pareigūnams vykti į valstybes, kuriose kyla ypatingai didelė grėsmė ne tik pačiam pareigūnui, tačiau ir valstybės interesams, vertintinas kaip proporcinga priemonė apsaugoti gyvybiškai svarbius valstybės interesus, todėl Įstatymo projektu siūlomas ribojimas pareigūnams vykti į tam tikras užsienio šalis yra pagrįstas ir proporcingas.

Analogiškas reglamentavimas šiuo metu įtvirtintas ir apribojimas taikomas Vadovybės apsaugos tarnybos pareigūnams (Vadovybės apsaugos tarnybos įstatymo 31 straipsnio 2 dalis).

16. Įstatymo projektu siūloma atsisakyti Statuto nuostatos ribojimo, kad be rašytinio sutikimo pareigūnai galėtų būti perkeliama tik į tos pačios apskrities teritorijoje esančią statutinę įstaigą. Toks pasiūlymas grindžiamas tuo, kad centralizavus centrines statutines įstaigas, susiduriama su darbo organizavimo problemomis, nes pvz., pareigūnų be sutikimo negalima perkelti iš vienos pasienio užkardos į kitą, nors jos yra tame pačiame Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos struktūriniame padalinyje, t. y. pasienio rinktinėje.

Taip pat, atsižvelgus į pastaraisiais metais buvusias situacijas, kai paskelbus nepaprastąją padėtį (pavyzdžiui, dėl nelegalių migrantų krizės) prireikia suvaldyti susidariusias ekstremalias situacijas ir skubiai spręsti tam tikrų padalinių žmoniškųjų išteklių trūkumo problemas, kai tokios situacijos gali užsitęsti, Įstatymo projektu siūloma pailginti pareigūno perkėlimo į kitas pareigas tarnybinio būtinumo atvejais trukmę nuo 3 mėnesių iki 6 mėnesių, nustatyti galimybę centrinių statutinės įstaigos vadovui šį terminą pratęsti iki 1 metų, o bendrą maksimalų tokio pareigūno perkėlimo laikotarpį nustatyti 18 mėnesių per 5 tarnybos metus (vietoj 6 mėnesių per 3 tarnybos metus).

Pereinamasis laikotarpis šioms nuostatomis netaikomas, o apskaičiuojant maksimalų perkėlimo į kitas pareigas tarnybinio būtinumo atveju laikotarpį bus įskaitomi ir iki Įstatymo įsigaliojimo buvę tokio laikinojo perkėlimo laikotarpiai.

17. Praktikoje pasitaiko atvejų, kuomet siekiant tinkamai įgyvendinti statutinei įstaigai nustatytus uždavinius, kyla poreikis pareigūną tarnybinio būtinumo atveju laikinai perkelti į karjeros valstybės tarnautojo pareigas toje pačioje įstaigoje. Atsižvelgiant į tai, Įstatymo projektu siūloma nustatyti tokią galimybę.

Taip pat siūloma nustatyti, kad pareigūno rašytinis sutikimas perkelti jį į karjeros valstybės tarnautojo pareigas nereikalingas karo padėties, nepaprastosios padėties, ekstremaliųjų įvykių ar ekstremaliųjų situacijų atvejais. Pastaruoju atveju tokį perkėlimo laikotarpį siūloma įskaityti į tarnybos laiką pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti.

18. Siekiant aiškiau ir lanksčiau sureguliuoti pareigūnų rotacijos tvarką, Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad bendra tarnybos einant tas pačias rotuojamas pareigas laikotarpio trukmė negali viršyti 10 metų iš eilės. Pasibaigus šiam laikotarpiui, centrinių statutinės įstaigos vadovo sprendimu, pareigūnas gali eiti tas pačias rotuojamas pareigas tol, kol į jas bus paskirtas kitas pareigūnas, bet ne ilgiau kaip vienus metus, arba gali eiti tas pačias rotuojamas pareigas iki jis šio Statuto nustatyta tvarka bus perkeltas į kitas laisvas pareigūno pareigas, bet ne ilgiau kaip vienus metus. Šiuo metu kyla problemų, kai rotacijos laikotarpiai rotuojamiems pareigūnams baigiasi ne vienu metu ir dėl to sudėtinga sklandžiai organizuoti rotacijos procedūrą.

19. Įstatymo projektu tikslinamos pareigūnų tarnybinės veiklos vertinimo nuostatos, iš esmės nekeičiant tarnybinės veiklos vertinimo sistemos. Nustatoma, kad pareigūną į pareigas skiriantis asmuo, gavęs pareigūno tiesioginio vadovo pateiktą vertinimo išvadą, turi teisę motyvuotai kreiptis į vertinimo komisiją su prašymu peržiūrėti šią vertinimo išvadą ir įvertinti pareigūno tarnybinę veiklą. Siūlomas reguliavimas padės užtikrinti, kad pareigūną į pareigas skiriantis asmuo kiekvienu atveju motyvuotą savo sprendimą keisti pareigūno tiesioginio vadovo pateiktą vertinimo išvadą ir siūlyti dar kartą pareigūną įvertinti vertinimo komisijoje.

Siekiant teisinio aiškumo, Įstatymo projektu nustatyta, kad pareigūnas įvertinus jo tarnybinės veiklos vertinimą, gali būti perkeltas į aukštesnes pareigas, išskyrus Statuto 27 straipsnio 5 dalyje nurodytas vadovaujančias pareigas, į kurias gali būti priimama tik atrankos būdu.

Įstatymo projektu patikslinama, kaip turi būti nustatoma pareigūno pareiginė alga, kai yra pareigūno prašymas jam nustatyti didesnę pareiginę algą.

Įstatymo projektu tikslinamos Statuto nuostatos, reglamentuojančios pareigūnų tarnybinės veiklos vertinimo procesą: nustatoma, kad kai pareigūnas įvertinamas gerai, atsiranda papildoma galimybė jam įteikti padėką; pareigūno tarnybinę veiklą įvertinamas labai gerai, jis gali būti skatinamas ir kitomis skatinimo priemonėmis, taip pat ir naujai nustatytais Įstatymo projektu; atsisakoma paskatinimo žinybiniu ženklu po tarnybinės veiklos vertinimo, nes žinybinio ženklo paskirtis – apdovanoti pareigūną už nuopelnus tarnyboje.

20. Dažnu atveju susiduriama su situacija, kai pareigūnas yra vertas paskatinimo už ypatingos svarbos užduočių atlikimą daugiau negu vieną kartą per metus, tačiau teisinis reglamentavimas nenumato tokios galimybės. Siekdami stiprinti pareigūnų motyvaciją siekti geresnių veiklos rezultatų įstatymo projektu nustatoma nauja skatinimo priemonė – nuo 1 iki 2 pareigūnų algų dydžio pinigine išmoka už asmeninį išskirtinį indėlį įgyvendinant įstaigai nustatytus tikslus arba pasiektus rezultatus ir įgyvendintus uždavinius. Atsižvelgiant į tai, vienkartinė pinigine išmoka pareigūnui galės būti paskatinti iki 3 kartų per metus: vieną kartą – atlikus vienkartinės ypatingos svarbos užduotis Vyriausybės nustatyta tvarka, ir iki dviejų kartų pagal – už asmeninį išskirtinį indėlį įgyvendinant įstaigai nustatytus tikslus arba pasiektus rezultatus ir įgyvendintus uždavinius.

21. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad pareigūnai, tiesiogiai dalyvavę atskleidžiant ar ištiriant nusikalstamas veikas ir kitus teisės pažeidimus, Vyriausybės nustatytais sąlygomis ir tvarka gali būti skatinami Vyriausybės nustatyto dydžio vienkartinė pinigine išmoka – atsisakoma reikalavimo, kad minėtais nusikaltimais ar kitais pažeidimais buvo padaryta ar galėjo būti padaryta turtinė žala valstybei.

Siekiant didinti pareigūnų skatinimo lankstumą, skatinti kolektyvines derybas bei nustatyti skatinimo priemones atsižvelgiant į pareigūnų tarnybos specifiką ir įstaigos finansines galimybes, Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad centrinės statutinės įstaigos vadovo ir (ar) šakos kolektyvinėje sutartyje gali būti nustatyti ir kiti pareigūnų skatinimo atvejai ir būdai.

22. Siekiant stiprinti statutinę drausmę ir pareigūnų atsakingumą, Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad pareigūnai negali būti skatinami ir apdovanojami Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 23 straipsnio 2, 3 ir 4 dalyse nustatytais atvejais, taip pat tais atvejais, kai pareigūnai yra pripažinti padarę tarnybinės etikos principų pažeidimą, už kurį nebuvo paskirta tarnybinė nuobauda, ir nuo pažeidimo paaiškėjimo dienos nepraėjo 6 mėnesiai.

23. Atsižvelgus į Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 2 straipsnio 10 punkte nustatytą korupcinio pobūdžio teisės pažeidimo sąvoką, į kurios sudėtį įeina ir piktnaudžiavimas, Įstatymo projektu tikslinami atvejai, kada pareigūnui gali būti skiriama tarnybinė nuobauda – atleidimas iš vidaus tarnybos – apjungiami Statuto 39 straipsnio 3 dalies 3 ir 5 punktai.

24. Statutinėse įstaigose susiduriama su situacija, kai įstaigose veikiančios profesinės sąjungos neduoda sutikimo skirti tarnybinę nuobaudą pareigūnui – profesinės sąjungos nariui, o apskundus tokį profesinės sąjungos sprendimą teismui, procesas būdavo vilkinamas, todėl pasibaigdavo nustatytas vienas metų terminas tarnybinei nuobaudai skirti. Praktikoje pasitaiko atvejų, kai teismai nespėjo išnagrinėti bylos per vienus metus ir vien dėl šios priežasties prasižengę pareigūnai išvengia tarnybinės atsakomybės. Atsižvelgus į tai ir siekiant užtikrinti teisinę atsakomybės neišvengiamumą kaip vienos svarbiausių teisės pažeidimo prevencijos priemonės įgyvendinimą pareigūnams, Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad į vienų metų terminą tarnybinei nuobaudai paskirti nebūtų įskaitomas laikas, per kurį administraciniame teisme turi būti

išnagrinėtas skundas dėl profesinės sąjungos renkamojo organo nesutikimo dėl tarnybinės nuobaudos skyrimo pareigūnui.

25. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad atlygintinos žalos dydis, atsižvelgiant į pareigūno neatsargumo laipsnį, vykdytas funkcijas, veiksmus, siekiant išvengti žalos atsiradimo, ir kitas aplinkybes, turėjusias įtakos materialinei žalai atsirasti ar jai sumažinti arba išvengti, statutinės įstaigos vadovo ar jo įgalioto asmens motyvuotu sprendimu gali būti sumažintas, išskyrus atvejus, kai žala padaryta tyčia. Tokiu būdu pareigūnai visą materialinę žalą turės atlyginti tik tuo atveju, kai ji bus padaryta tyčia. Manytina, kad toks reglamentavimas labiau atitiks pareigūnų tarnybos specifiką ir atlieps pareigūnų lūkesčius nepatirti asmeninių finansinių nuostolių tais atvejais, kai rizika vykdant tarnybines užduotis yra objektyviai pateisinama ir neišvengiama. Taip pat, siekiant skatinti kolektyvines derybas, siūloma nustatyti galimybę dėl pareigūnų atlygintinos materialinės žalos dydžio, išskyrus atvejus, kai žala padaryta tyčia, ir jos atlyginimo tvarkos susitarti šakos kolektyvinėje sutartyje.

26. Atsižvelgus į Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2021 m. gruodžio 22 d. nutarimą Nr. KT201-A-N15/2021 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (2018 m. birželio 29 d. redakcija) 40 straipsnio 1 dalies 3 punkto, 41 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad pareigūnas ne privalo, bet gali būti nušalintas nuo pareigų, jeigu jis įtariamas ar kaltinamas sunkaus arba labai sunkaus nusikaltimo padarymu arba įtariamas ar kaltinamas nusikaltimo arba baudžiamojo nusižengimo valstybės tarnybai ar viešiesiems interesams padarymu, jeigu nušalinimas nuo pareigų neįvykdytas Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso nustatyta tvarka. Taip pat siūloma nustatyti, kad tokiu atveju pareigūnas nušalinamas nuo pareigų iki 3 mėnesių laikotarpiui, prireikus nušalinimo laikotarpį galima pratęsti, bet ne ilgiau kaip iki baudžiamojo proceso pabaigos. Siūlomas teisinis reguliavimas sudarys prielaidas pareigūnų į pareigas skiriančiam asmeniui sprendimą dėl pareigūno nušalinimo priimti atsižvelgiant į individualią kiekvieno pareigūno situaciją, vertinti, ar dėl aplinkybių, susijusių su pareigūno traukimu baudžiamajon atsakomybėn, su ikiteisminiu tyrimu, kyla tokių abejonių dėl pareigūno patikimumo ir lojalumo Lietuvos valstybei, kad jam toliau tarnaujant galėtų kilti grėsmė tarnybai ar atliekamam tyrimui. Taip pat toks pareigūnas nebus nušalintas nuo pareigų neapibrėžtą laiką, o tik tiek, kiek tai bus būtina. Manome, kad tokia Įstatymo projektu siūloma nuostata, kuria nustatomas pakankamai trumpas nušalinimo terminas, sudarytų prielaidas asmeniui, priimančiam sprendimą dėl nušalinimo, pasibaigus nušalinimo terminui kiekvieną kartą iš naujo įvertinti, ar aplinkybės, dėl kurių buvo nušalinta, nėra pasikeitusios ir, prireikus, nušalinimo nepratęsti ir gražinti pareigūną į eitas pareigas.

Nušalinimo metu pareigūnai gali dirbti pagal darbo sutartį kitose įstaigose, įmonėse, organizacijose, be to, Įstatymo projektu atsakoma draudimo pareigūnui dirbti pagal darbo sutartį statutinėje įstaigoje, kurioje jis eina pareigūno pareigas, todėl Įstatymo projektu sudaromos teisinės galimybės pareigūnui statutinėje įstaigoje eiti kitas pareigas. Minėtos nuostatos sudaro galimybes nušalintam pareigūnui dirbti ir gauti darbo užmokestį, ir kartu išvengti nepagrįsto apmokėjimo už nušalinimo laikotarpį, kurio metu nušalintas pareigūnas savo funkcijų nevykdo. Jeigu nušalinimo metu pareigūnui būtų mokamas darbo užmokestis, būtų neaiškus jam išmokėto darbo užmokesčio gražinimo ar išieškojimo mechanizmas, jeigu vėliau paaiškėtų, kad pareigūnas buvo nušalintas pagrįstai.

Kai pareigūnas nušalinamas teismo sprendimu, atlyginimas jam nemokamas už visą nušalinimo laikotarpį, todėl mokant pareigūnui darbo užmokestį už nušalinimo laikotarpį, kai jis yra nušalintas įstaigos vadovo sprendimu, būtų pažeistas pareigūnų lygiateisiškumo principas, kai vienu atveju už nušalinimo laikotarpį darbo užmokestis būtų mokamas, o kitu – ne.

Siekiant teisinio aiškumo Įstatymo projekte nustatomas baigtinis sąrašas atvejų, kai pareigūnas gali būti nušalintas nuo pareigų. Siūloma nustatyti, kad pareigūnas nuo pareigų gali būti nušalintas ne tik tarnybinio patikrinimo metu, kai įtariamas ar kaltinamas nusikalstamų veikų padarymu, bet ir kai pareigūnas be pateisinamos priežasties nepasitikrina sveikatos būklės Statuto nustatyta tvarka, – tol, kol pasitikrins sveikatą, taip pat kai pareigūnas be pateisinamos priežasties nedalyvauja atitikties pareigūnų fizinio pasirengimo reikalavimams tikrinime arba dvejus metus iš eilės neatitinka pareigūnų fizinio pasirengimo reikalavimų (nors ir dalyvauja tikrinime), – tol, kol jis atitiks jam nustatytus pareigūnų fizinio pasirengimo reikalavimus. Siūlomu reguliavimu siekiama užtikrinti, kad pareigūnai atitiktų jiems taikomus specialius reikalavimus sveikatos būklei ir fiziniam pasirengimui, apsaugoti pareigūnų sveikatą.

Siekiant spręsti faktinio pobūdžio problemas, susijusias su butpinigių mokėjimo pagrįstumu pareigūną nušalinus nuo pareigų, Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad nušalintam nuo pareigų pareigūnui nušalinimo laikotarpiu butpinigiai nemokami, o pasibaigus nušalinimo laikotarpiui, jei nėra priimamas apkaltinamasis nuosprendis arba tarnybinio patikrinimo metu nustatoma, kad pareigūnas nepadarė tarnybinio nusižengimo, dėl kurio buvo pradėtas tarnybinis patikrinimas ir pareigūnas buvo nušalintas nuo pareigų, kad pareigūnas nėra pripažintas kaltu dėl administracinio nusižengimo ar nusikalstamos veikos padarymo, taip pat tais atvejais, kai pasibaigus pareigūno, kuris nušalintas nuo pareigų pareigūnui uždraudus dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, nušalinimo terminui neatsirado pagrindas atleisti jį iš pareigų, pareigūnas toliau eina pareigas ir per 10 darbo dienų nuo tos dienos, kurią vėl pradėjo jas eiti, jam sumokamas ne tik darbo užmokestis, bet ir nesumokėti butpinigiai už nušalinimo laikotarpį, taip pat delspinigiai.

Įstatymo projektu ištaisyta spraga nustatant galimybę nušalinti nuo pareigų, kai tarnybinio patikrinamo metu paaiškėja, kad tikrinamo pareigūno veikla gali turėti administracinio nusižengimo požymių, nes grąžinimas po nušalinimo tokiais atvejais galiojančiame Statute jau yra nustatytas.

27. Siekiant spręsti faktinio pobūdžio problemas, susijusias su pareigūno, kuris tarnyboje yra neblaivus ar apsvaigęs nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų, nušalinimu nuo pareigų ne darbo dienomis (pvz. šventinę dieną ar savaitgalį) arba ne darbo valandomis (po 17 val.), kai nėra asmens, skiriančio jį į pareigas, kuris priimtų (pasirašytų) įsakymą dėl jo nušalinimo, Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad tokiu atveju pareigūną nuo pareigų nušalina pareigūną į pareigas skiriantis asmuo arba jo įgaliotas asmuo; pastaruoju atveju įsakymas dėl pareigūno nušalinimo priimamas artimiausią statutinės įstaigos darbo dieną. Taip pat siūloma nustatyti, kad dėl pirmiau nurodytų priežasčių nušalintas nuo pareigų pareigūnas iš karto po nušalinimo nuo pareigų grąžina pareigūno pažymėjimą, specialų ženklą, tarnybinį šaunamąjį ginklą, specialiąsias priemones ir sprogmenis pareigūno tiesioginiam vadovui arba neblaivumą (girtumą) ar apsvaigimą patikrinti įgaliotam asmeniui.

28. Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad pareigūnų darbo laikas, įskaitant viršvalandžius, negali būti ilgesnis kaip 72 valandos per kiekvieną 7 dienų laikotarpį (vietoj šiuo metu nustatytų 70 valandų. Tais atvejais, kai pareigūnui per 7 dienų laikotarpį prireikia dirbti tris pamainas po 24 valandas, jam susidaro 72 darbo valandos, todėl siūlomas reguliavimas padėtų užtikrinti sklandų pamainų grafiko sudarymą. Be to, toks reguliavimas ir toliau leistų užtikrinti pareigūnams nustatytą nepertraukiamojo poilsio tarp darbo dienų (pamainų) trukmę ir savaitės nepertraukiamo poilsio trukmę. Taip pat siūloma nustatyti, kad nepaprastosios padėties, karo padėties, ekstremaliųjų situacijų ir kitais įstatymuose nustatytais atvejais gali būti nukrypta nuo pirmiau nurodytų darbo laiko trukmės apribojimų, taip pat nuo kitų nustatytų maksimalios darbo trukmės apribojimų (24 valandų maksimalios darbo dienos (pamainos) trukmės ir vidutiniškai 48 valandų darbo laiko per 3 mėnesius). Šios nuostatos ypač svarbios paskelbus šalyje nepaprastąją padėtį, nes suvaldant

neteisetų migrantų krizę statutinėse įstaigose vykdant funkcijas nebuvo galimybių laikytis visų nustatytų maksimalių darbo laiko ribojimų.

29. Vadovaujantis Darbo kodekso 113 straipsniu, suminė darbo laiko apskaita siejama su darbo laiko norma per apskaitinį laikotarpį. Atsižvelgiant į tai, Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad suminis darbo laikas siejamas ne tik su pamainos, bet ir su darbo dienos (pamainos) trukme. Toks patikslinimas užtikrins aiškų suminės darbo laiko apskaitos taikymą pareigūnams, kurie nedirba pamainomis. Taip pat siūloma nustatyti, kad šakos kolektyvinėje sutartyje gali būti sutarta dėl pareigūnų, kuriems taikoma suminė darbo laiko apskaita, darbo dienos (pamainos) trukmės ir suminės darbo laiko apskaitos laikotarpio trukmės, laikantis Statute nustatytų reikalavimų.

Taip pat Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad šakos kolektyvinėje sutartyje gali būti sutarta dėl pamainomis dirbančių pareigūnų darbo dienos (pamainos) trukmės ir suminės darbo laiko apskaitos laikotarpio trukmės, laikantis Statuto 46 straipsnyje nustatytų reikalavimų. Siūlomas reglamentavimas atitinka Darbo kodekso nuostatas, nes numatoma sudaryti galimybę šakos kolektyvinėje sutartyje susitarti dėl pamainos trukmės, kuri įstaigose yra arba 12, arba 24 val., nepažeidžiant Statute nustatyto maksimalaus darbo laiko ir minimalaus poilsio laiko, taip pat dėl papildomo poilsio laiko trukmės.

30. Siekiant spręsti praktinio pobūdžio problemas, susijusias su kasmetinių atostogų darbo dienomis suteikimu pamainomis dirbantiems pareigūnams ir užtikrinti jiems teisę į tokio paties ilgio atostogas, kaip ir kitiems pareigūnams, Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad šiems pareigūnams viena iš kasmetinių atostogų dalių negali būti trumpesnė kaip 2 savaitės. Taip pat, atsižvelgus į praktikoje kylančius neaiškumus, siūloma nustatyti, kad kasmetinių atostogų suteikimo tvarką pamainomis dirbantiems pareigūnams nustato vidaus reikalų ministras, suderinęs su finansų ir teisingumo ministrais.

31. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatyme įtvirtintą teisinį reglamentavimą, Įstatymo projekte nustatoma, kad statuto nuostatos, reglamentuojančios pareigūnų kasmetinių atostogų nutraukimą, taikomos tiek, kiek jų nereglementuoja Krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo 31 straipsnio nuostatos.

32. Siekiant sureguliuoti praktikoje kylančius neaiškumus, kai pareigūnui paskatinimo tvarka suteiktos papildomos mokamos atostogos, Įstatymo projekte nustatyta, kad tais atvejais, kai nėra suėjęs 12 mėnesių terminas, skirtas pasinaudoti šiomis atostogomis, ir pareigūnas perkeliamas į kitas pareigas kitoje statutinėje įstaigoje, esančioje toje pačioje statutinių įstaigų sistemoje, paskatinimo tvarka suteiktos atostogos gali būti panaudotos kitoje statutinėje įstaigoje, o jei perkeliamas į statutinę įstaigą kitoje statutinių įstaigų sistemoje, už paskatinimo tvarką suteiktas atostogas išmokama piniginė kompensacija.

33. Siekiant spręsti praktinio pobūdžio problemas, kai pareigūnai dalyvauja ne statutinės įstaigos, bet kitos valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos įgyvendinamuose Europos Sąjungos, tarptautinės organizacijos finansuojamuose projektuose, kuriuose vykdoma su statutinės įstaigos tikslais ir uždaviniais susijusi veikla, Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad pareigūnui jį į pareigas skiriančio asmens įsakymu gali būti suteiktos atostogos dėl dalyvavimo ne statutinės įstaigos įgyvendinamuose Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių, Lietuvos arba bendrai finansuojamuose paramos teikimo ir (arba) Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo projektuose, kuriuose vykdoma su statutinės įstaigos tikslais ir uždaviniais susijusi veikla. Siekiant teisinio aiškumo ir maksimaliai užtikrinti pareigūnų, kurie vyks atlikti projektų ilgalaikių ekspertų funkcijas, socialines garantijas, siūloma nustatyti, kad šių atostogų laiku pareigūnui ne tik paliekamos jo eitos pareigos, bet ir pareigūno statusas, o dalyvavimo projekte laikas įskaitomas į

vidaus tarnybos stažą, todėl šis laikas bus įskaitomas ir į tarnybos stažą pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti.

Šios atostogos nebus suteikiamos tais atvejais, kai pareigūnas dalyvauja kitos valstybės ar savivaldybės institucijos įgyvendinamuose projektuose ar veikloje, kuri nesusijusi su statutinės įstaigos tikslais ir uždaviniais.

34. Siekiant spręsti praktikoje kylančius taikymo neaiškumus, kai pareigūnai dalyvauja projektuose ar veikloje, kuriuos įgyvendina ne pati statutinė įstaiga, bet kurie įgyvendinami pagal statutinės įstaigos sudarytas bendradarbiavimo sutartis su tarptautinėmis ar pagal Europos Sąjungos teisės aktus įsteigtomis institucijomis, Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad pareigūnams mokamas atlyginimas iš Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių lėšų pagal šių projektų sutartyse ar bendradarbiavimo sutartyse nustatytas sąlygas ir įkainius. Kai šios sąlygos ir įkainiai nėra nustatyti, atlyginimo už dalyvavimą šioje dalyje nurodytuose projektuose ar veikloje pagal bendradarbiavimo sutartis sąlygas ir įkainius nustato statutinės įstaigos vadovas, neviršydamas įgyvendinamam projektui ar veiklai pagal bendradarbiavimo sutartis nustatyto biudžeto.

35. Įstatymo projektu siūlomi pokyčiai, susiję su pareigūnų darbo užmokesčio reguliavimu.

35.1. Peržiūrėtas pareigybių suskirstymas į pareigybių grupes, sumažintas pareigybių pavadinimų skaičius, sumažintas pareigybių grupių skaičius nuo 15 iki 10, padidinti minimalūs pareigūnų pareigybių grupių pareiginių algų koeficientai, į pareiginės algos koeficientą įtrauktas priedas už laipsnį.

Nauda: bus atsisakyta “nenaudojamų” pareigybių pavadinimų, nustatyta aiškesnė pareigybių sistema, bus aiškesnė pareigų hierarchija; bus padidintas pirminės ir vidurinės grandies pareigūnų, kuriems yra nustatyti mažiausi pareiginės algos koeficientai, darbo užmokestis, nes dalies šių pareigūnų (apie 31 proc. visų pareigūnų) pareiginė alga kartu su priedu už laipsnį nesieks Įstatymo projektu nustatytos minimalios pareiginės algos.

Šiais pakeitimais siekiama skatinti tarnaujančius pareigūnus likti tarnyboje, taip pat pritraukti asmenis stoti į vidaus tarnybą.

35.2. Atsižvelgiant į Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymą, įsigaliosiantį 2024 m. sausio 1 d., Įstatymo projektu siūloma įtvirtinti analogiškus pareigūnų darbo apmokėjimo sistemos principus:

35.2.1. Įstatymo projektu nustatoma, kad pareigūnų darbo užmokestį sudaro pareiginė alga, priedas už tarnybos Lietuvos valstybei stažą (išskyrus centrinių statutinių įstaigų vadovus), priemokos, mokėjimas už darbą poilsio ir švenčių dienomis, nakties ir viršvalandinį darbą ir budėjimą.

35.2.2. Statute nustatomas tik minimalus pareiginės algos koeficientas 2–10 pareigybių grupėms, o centrinių statutinių įstaigų vadovams – minimalus ir maksimalus pareiginės algos koeficientas (intervalas).

35.2.3. Įstatymo projektu atsisakoma statutinių įstaigų skirstymo į įstaigų grupes ir su tuo susijusio skirtingo pareiginės algos koeficiento dydžio nustatymo, nes centralizuojant statutinių įstaigų valdymą ir centrinei statutinei įstaigai pavaldžias statutines įstaigas prijungiant prie centrinės statutinės įstaigos į vieną juridinį asmenį, pareigūnų pareiginės algos didėjimą lemia statutinės įstaigos struktūriniai pokyčiai, o ne pareigūnų vykdomos funkcijos ar reikalingos kvalifikacijos pokyčiai.

35.2.4. Centrinėse statutinėse įstaigose bus patvirtintos pareigūnų darbo apmokėjimo sistemos.

Pareigūnų darbo apmokėjimo sistemoje bus nustatomi didžiausi pareiginės algos koeficientų dydžiai ir pareiginės algos koeficientų intervalai konkrečioms pareigybėms (išskyrus centrinės statutinės įstaigos vadovo pareigybei), neviršijant pareigūnų darbo apmokėjimo sistemos gairėse nustatytų didžiausių pareiginės algos koeficientų konkrečioms pareigybių grupėms, detalizuojami priemonių dydžiai ir jų skyrimo tvarka ir kiti su pareigūnų darbo apmokėjimu susiję klausimai. Prieš centrinės statutinės įstaigos vadovui nustatant ar keičiant darbo apmokėjimo sistemą, turės būti Darbo kodekso nustatyta tvarka įvykdytos informavimo ir konsultavimosi procedūros.

Pareigūnų darbo apmokėjimo sistema turės būti nustatoma atsižvelgus į pareigūnų darbo sistemos apmokėjimo gaires, tvirtinamas vidaus reikalų ministro, suderinus su finansų ir teisingumo ministrais (toliau – gairės). Gairių tikslas – užtikrinti vienodą darbo užmokesčio sistemos nuostatų įgyvendinimą skirtingose statutinės įstaigose. Gairėse bus detalizuojami Statuto priede nurodytų pareigybių grupių pareiginės algos koeficiento, viršijančio Statuto priede nustatytą mažiausią pareiginės algos koeficientą, dydžio nustatymo kriterijai (darbo patirtis, veiklos sudėtingumas, atsakomybės lygis, papildomų įgūdžių ar žinių, svarbių einamoms pareigoms, turėjimas ir pan.), nustatomi didžiausi pareiginės algos koeficientų dydžiai ir pareiginės algos koeficientų intervalai pareigybių grupėms, priemonių skyrimo pagrindai ir rekomenduojami priemonių dydžiai, pareigūnų turimų laipsnių įtaka pareiginei algai.

35.2.5. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad pareigūnų darbo užmokesčiui apskaičiuoti nuo 2024 m. sausio 1 d. būtų taikomas Pareiginės algos bazinio dydžio nustatymo įstatyme nustatytas pareiginės algos (atlyginimo) bazinis dydis (1 785,4 euro).

Įstatymo projektu keičiami pareiginės algos nustatymo principai:

- Konkrečioms pareigybėms taikomi pareiginės algos koeficientai bus nustatyti vadovaujantis pareigūnų darbo apmokėjimo sistema.
- Pareiginė alga bus didinama pareigūnų tarnybinės veiklos vertinimo ar perkėlimo į aukštesnes pareigas būdu didinant pareiginės algos koeficientą ne mažiau kaip 0,12.
- Nustatyta galimybė centrinės statutinės įstaigos vadovui, atsižvelgiant į statutinės įstaigos finansines galimybes, du kartus per kalendorinius metus iki 0,04 padidinti pareiginės algos koeficientus pareigūnams, kurių tarnybinė veikla įvertinta teigiamai (labai gerai arba gerai), vadovaujantis patvirtinta pareigūnų darbo apmokėjimo sistema.
- Perkeliant pareigūnus į lygiavertes pareigas bus nustatoma tokio paties dydžio kaip buvusi iki perkėlimo pareiginė alga, o perkeliama ar laikinai perkeliama iš pareigūno, neturinčio pavaldžių asmenų, pareigų į lygiavertes pareigūno, turinčio pavaldžių asmenų, pareigas pareigūnui bus nustatoma iki perkėlimo buvusi jo pareiginė alga, taikant ne mažiau kaip 0,12 didesnę pareiginės algos koeficientą, negu jam iki perkėlimo buvo nustatytas pareiginės algos koeficientas.
- Perkeliant pareigūnus į žemesnes pareigas, siūloma taikyti ne mažiau kaip 0,06 ir ne daugiau kaip 0,18 mažesnę pareiginės algos koeficientą, negu iki perkėlimo jam buvo nustatytas pareiginės algos koeficientas, tačiau ne mažesnę negu tai pareigybei nustatytas minimalus pareiginės algos koeficientas.

35.2.6. Įstatymo projektu atsisakoma priedų už laipsnį ir šiuo metu mokamas priedas už laipsnį inkorporuojamas į minimalų pareiginės algos koeficientą. Tačiau kaip pareiginės algos sudedamoji dalis priedas už laipsnį išliks ir bus nustatytas pareigūnų darbo apmokėjimo sistemos gairėse. Įtraukus į pareiginę algą priedo už laipsnį sumą, visiems pareigūnams vidutiniškai 34,5 eurai padidės priedas už tarnybos Lietuvos valstybei stažą.

35.2.7. Įstatymo projektu nustatoma, kad centrinių statutinių įstaigų vadovams nebus mokamas priedas už stažą. Jis inkorporuotas į centrinių statutinių įstaigų vadovų minimalų

pareiginės algos koeficientą. Kitiems pareigūnams priedas už tarnybos Lietuvos valstybei stažą negalės viršyti 20 procentų pareiginės algos.

35.2.8. Įstatymo projekto įgyvendinamosiose nuostatose nurodyta, kad pareigūnams, kurių tarnybos Lietuvos valstybei stažas įsigaliojus šiam įstatymui yra didesnis negu 20 metų, priedo už tarnybos Lietuvos valstybei stažą dydis procentais yra fiksuojamas ir yra lygus šio įstatymo įsigaliojimo dieną sukaupiamam priedo už tarnybos Lietuvos valstybei stažą dydžiui procentais. Fiksuotasis priedo už tarnybos Lietuvos valstybei stažą dydis nekinta ir šio dydžio priedas už iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos sukaupytą tarnybos Lietuvos valstybei stažą pareigūnui yra mokamas tol, kol jis eina pareigūno pareigas.

35.2.9. Taip pat Įstatymo projekto įgyvendinamosiose nuostatose nurodyta, kad įsigaliojus Įstatymo projektui, pareigūnams nustatyta pareiginė alga, įskaitant priedą už laipsnį, negali būti sumažinta tol, kol jis eina tas pačias pareigas. Įsigaliojus Įstatymui, pareigūnams iki šio įstatymo įsigaliojimo nustatyti pareiginės algos koeficientai perskaičiuojami pareigūno iki šio įstatymo įsigaliojimo gautos pareiginės algos ir gauto priedo už laipsnį sumą padalijant iš Pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio nustatymo ir asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo įstatyme nustatyto pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio, o jei gautas koeficientas yra mažesnis negu Įstatymo projektu nustatytas mažiausias koeficientas atitinkamai pareigybių grupei, pareigūnui nustatomas mažiausias atitinkamai pareigybių grupei nustatytas pareiginės algos koeficientas.

Perskaičiuojant centrinių statutinių įstaigų vadovų pareiginės algos koeficientą, į jį papildomai įskaitomas šiam vadovui nustatytas priedas už tarnybos Lietuvos valstybei stažą dydis.

36. Įstatymo projektu siūloma supaprastinti priemonių reguliavimą ir nustatyti mažiau priemonių:

- 1) už įprastą darbo krūvį viršijančią veiklą;
- 2) už tarnybos specifiką, nustatytą darbo apmokėjimo sistemoje;
- 3) už darbą nustačius pareigūną veikiančius kenksmingus ir (ar) pavojingus veiksniai;
- 4) trūkstant darbo rinkoje atitinkamų profesijų, atsižvelgiant į Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytą trūkstamų profesijų sąrašą.

Atsisakant ribojimo, kad gali būti nustatyta tik viena priemonė – arba už didesnę darbo krūvį, arba už papildomas užduotis, vietoj šių priemonių siūloma nustatyti vieną priemonę – *už įprastą darbo krūvį viršijančią veiklą*, ir šios priemonės dydis negali viršyti 50 proc. pareiginės algos dydžio. Tikslas – sumažinti įstaigoms administracinę naštą, nes kiekvieną kartą reikia vertinti, ar mokėti už didesnę darbo krūvį, ar už papildomas užduotis, ir užtikrinti teisingą apmokėjimą už darbą.

Nustatyta priemonė *už tarnybos specifiką*, siekiant spręsti tam tikros vietovės ar padalinio pareigūnų trūkumo problemą, taip pat esant tam tikrai veiklos specifikai, kai veikla yra sudėtingesnė ir reikia daugiau įgūdžių ar kompetencijų funkcijoms atlikti. Šios priemonės dydis negali viršyti 50 procentų pareiginės algos dydžio, o ši priemonė kartu su priemoka už įprastą darbo krūvį viršijančią veiklą negali viršyti 80 procentų pareiginės algos dydžio.

Kaip ir šiuo metu, pareigūnams gali būti mokama priemonė už darbą nustačius pareigūną veikiančius kenksmingus ir (ar) pavojingus veiksniai, taip pat trūkstant darbo rinkoje atitinkamų profesijų (pavyzdžiui, aviatoriai, IT specialistai), kurių dydžiai nesikeičia.

37. Siekiant teisinio aiškumo dėl tam tikrų laikotarpių įskaitymo į vidaus tarnybos stažą reguliavimo ir atsižvelgus į Lietuvos Respublikos asmenų delegavimo į tarptautines ir Europos Sąjungos institucijas ar užsienio valstybių institucijas įstatymo 3 straipsnio 2 punktą, pagal kurį vidaus tarnybos sistemos pareigūnus deleguojančios institucijos yra centrinės statutinės įstaigos,

Įstatymo projektu siūloma papildyti, kad pareigūnas į tarptautinių organizacijų misijas gali būti siunčiamas ne tik Vyriausybės, bet ir deleguojančios institucijos siuntimu.

Taip pat siūloma nustatyti, kad į vidaus tarnybos stažą įskaitomas ir pareigūno faktinis tarnybos laikas Vadovybės apsaugos tarnyboje.

Atsižvelgus į tai, kad Įstatymo projektu siūloma į vidaus tarnybos stažą įskaityti pareigūno dalyvavimo ne statutinės įstaigos įgyvendinamuose Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių, Lietuvos arba bendrai finansuojamuose paramos teikimo ir (arba) Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo projektuose, kuriuose vykdoma su statutinės įstaigos tikslais ir uždaviniais susijusi veikla, laiką, Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad į vidaus tarnybos stažą įskaitomi ir kiti Statute nurodyti laikotarpiai.

38. Atsižvelgus į Viešojo administravimo įstatyme nustatytą viešojo administravimo subjektams taikomą subsidarumo principą, ir į tai, kad asignavimų valdytojais yra vidaus reikalų, finansų ir teisingumo ministrai, kurie gali geriau įvertinti statutinių įstaigų finansines galimybes ir misijų pavojingumą, Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad pareigūnams, tarnaujantiems Statute nurodytose operacijose ir misijose užsienyje, mokamos priemokos dydį nustato ne Vyriausybė, bet Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

39. Įstatymo projekte siūloma nustatyti galimybę pareigūnams jų prašymu už darbo poilsio ar švenčių dienomis laiką ar viršvalandinio darbo laiką kompensuoti suteikiant pareigūnui mokamą poilsio laiką, kurio trukmė apskaičiuojama darbo poilsio ar švenčių dienomis laiką ar viršvalandinio darbo laiką padauginus iš už šį laiką kompensuojamo atitinkamo darbo užmokesčio dydžio.

Atsižvelgiant į statutinių įstaigų veiklos bei kasmetinių atostogų skaičiavimo ypatumus, Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad mokamas poilsio laikas suteikiamas per tris mėnesius, einančius po mėnesio, už kurį suteikiamas mokamas poilsio laikas, o tais atvejais, kai pareigūnui taikoma suminė darbo laiko apskaita, – iki kito suminės darbo laiko apskaitos laikotarpio pabaigos, jeigu šiais atvejais nebus sutrikdyta statutinės įstaigos veikla. Nesant galimybės per nurodytą laiką suteikti papildomą poilsio laiką, pareigūnui bus apmokama. Siūlomas teisinis reguliavimas užtikrins lygiateisiškumo principo įgyvendinimą, atsižvelgiant į Darbo kodekso 144 straipsnio reguliavimą, ir atitiks statutinių įstaigų poreikius.

40. Atsižvelgus į 2024 m. sausio 1 d. įsigaliosiančiame Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatyme vartojamas sąvokas ir siekiant su jomis suderinti Statute vartojamas sąvokas, Įstatymo projekte sąvoka „neįgalus vaikas (įvaikis)“ keičiama į „vaikas (įvaikis su negalia“, o „darbingumo lygis“ – į „dalyvumo lygis“.

41. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad iš valstybės biudžeto Vidaus reikalų, Finansų ir Teisingumo ministerijoms ar centrinėms statutinėms įstaigoms skirtų lėšų apmokama pareigūnų medicininė rehabilitacija, sveikatos grąžinamasis ir antirecidyvinius gydymas, prevencinė medicininė ir psichologinė rehabilitacija ne tik įstaigose, kurių savininko teisės ir pareigos įgyvendina Vidaus reikalų ministerija, bet ir kitose asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigose.

Šie pakeitimai susiję su tuo, kad šiuo metu nepakanka Vidaus reikalų ministerijai skiriamų valstybės biudžeto lėšų visam pareigūnų medicininės rehabilitacijos poreikiui patenkinti. Atsižvelgdami į tai, manome, kad tokiais atvejais, kai nepakanka Vidaus reikalų ministerijai skiriamų valstybės biudžeto lėšų, savo pareigūnų rehabilitacijos paslaugoms apmokėti lėšas galėtų skirti atitinkamos ministerijos ar statutinės įstaigos. Be to, atsižvelgus į tai, kad tam tikrais atvejais ne visas reikalingas rehabilitacijos paslaugas galės suteikti Vidaus reikalų ministerijos rehabilitacijos įstaigos (ne pagal visus ligų profilius arba ne visą kiekį), numatoma, kad pareigūnų medicininės rehabilitacijos paslaugoms teikti galės būti pasitelktos ir kitos sveikatos priežiūros įstaigos.

Šis naujas reguliavimas užtikrins didesnę pareigūnams reikalingų reabilitacijos paslaugų prieinamumą ir pareigūnų reabilitacijos finansavimo tvarumą, nes lėšos bus skiriamos ne tik iš Vidaus reikalų ministerijai, bet taip pat ir iš Teisingumo bei Finansų ministerijoms skirtų lėšų. Be to, nesant pakankamų pajėgumų suteikti visas reikalingas reabilitacijos paslaugas Vidaus reikalų ministerijos reabilitacijos įstaigose, bus sudaroma galimybė pareigūnams pasinaudoti reabilitacijos paslaugomis ir kitose sveikatos priežiūros įstaigose.

Įstatymo projektu nustatoma papildoma garantija kursantams – tomis pačiomis sąlygomis apmokėti kursantų medicininę ir psichologinę reabilitaciją, sveikatos grąžinamąjį gydymą po sužalojimo jų pasitelkimo statutinių įstaigų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose nustatytoms funkcijoms atlikti metu, kai šis gydymas neapmokamas iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto.

42. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad profesinių sąjungų nariai, atleisti iš vidaus tarnybos jų pačių prašymu dėl išrinkimo į renkamąsias pareigas ne tik profesinių sąjungų organizacijoje, bet ir profesinėje sąjungoje, pasibaigus įgaliojimams einant renkamąsias pareigas, jų prašymu galės būti grąžinami į iki išrinkimo eitas pareigas, o kai jų nėra, – į kitas lygiavertes pareigas, o kai ir šių nėra – jų sutikimu į žemesnes pareigas. Taip bus užtikrinamas profesinių sąjungų ir profesinių sąjungų organizacijų renkamąsias pareigas einančių pareigūnų teisės sugrįžti į tarnybą pasibaigus įgaliojimams.

43. Siekiant suvienodinti reguliavimą skirtingose įstaigose, Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad pareigūnų rikiuotės ir ceremonijų tvarką, Lietuvos Respublikos įstaigų ar organizacijų, užsienio valstybių apdovanojimų, pasižymėjimo ir mokslo įstaigų baigimo ženklų nešiojimo tvarką nustato vidaus reikalų ministras, suderinęs su teisingumo ir finansų ministrais.

44. Įstatymo projekte taip pat siūloma nustatyti, kad centrinių statutinių įstaigų vadovai tvirtina buvusių pareigūnų tarnybinės uniformos su atleidimo iš vidaus tarnybos metu turėto laipsnio skiriamaisiais ženklais dėvėjimo tvarką. Pažymėtina, kad nemažai baigusių tarnybą ir gaunančių valstybinę pensiją pareigūnų ir toliau domisi statutinės tarnybos veikla, jos raidos procesais, dalyvauja įvairiuose profesiniuose renginiuose. Priklausymas pareigūnų bendruomenei šiems asmenims yra svarbus morališkai, jie didžiuojasi savo buvusią tarnybą, o reprezentuodami ją visuomenėje didina tarnybos prestižą ir patrauklumą. Atsižvelgiant į tai, buvusiems pareigūnams morališkai svarbu turėti teisę į nekarinį pareigūno laipsnį, todėl siūlomas reglamentavimas sudarys galimybę jiems dėvėti jų atleidimo iš vidaus tarnybos dieną turėto laipsnio skiriamuosius ženklus ir taip išlaikyti moralinį ryšį su buvusią tarnybą bei ją reprezentuoti visuomenėje.

Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad pareigūnams leidžiama nešioti ne tik užsienio valstybių apdovanojimus, pasižymėjimo ir mokslo įstaigų baigimo ženklus, bet ir Lietuvos Respublikos įstaigų ar organizacijų skirtus pareigūnams už jų nuopelnus pasižymėjimo ženklus.

45. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad skiriant tarnybinį butą arba butpinigius yra įvertinama ne tik ar pareigūnas, jo sutuoktinis, sugyventinis (partneris), nepilnamečiai vaikai (įvaikiai), bet ir kiti kartu su pareigūnu gyvenantys pareigūno šeimos nariai nurodyti Statute, neturi nuosavybės teise priklausančios gyvenamosios patalpos. Šis reguliavimas padės užkirsti kelią piktnaudžiavimams, nes pareigūno butpinigių dydis priklauso nuo kartu su pareigūnu gyvenančių šeimos narių skaičiaus, todėl būtų nesąžininga, jeigu pareigūno šeimos narys, kuris gyvena kartu su pareigūnu, turi nuosavybės teise gyvenamąją patalpą, ir pareigūnas už šį kartu gyvenantį šeimos narį dar gauna ir didesnius butpinigius.

Įstatymo projekte sureguliuoti atvejai, kai pareigūnas, kuriam buvo suteiktas tarnybinis butas (tarnybinė gyvenamoji patalpa), perėjo tarnauti į kito ministro valdymo srities statutinę įstaigą, – nustatyta, kad jis turi išsikelti iš tarnybinio buto (tarnybinės gyvenamosios patalpos) per

30 kalendorinių dienų. Priėmus Įstatymo projektą, šiai nuostatai įsigaliooti nustatomas pereinamasis laikotarpis, t. y. pareigūnai, kurie perėjo tarnauti į kito ministro valdymo srities statutinę įstaigą iki šios įstatymo nuostatos įsigaliojimo ir šios įstatymo nuostatos įsigaliojimo metu gyvens tarnybiniuose butuose, privalės išsikelti iš tarnybinių butų ne vėliau kaip 2024 m. liepos 1 d.

Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad butpinigiai pareigūnams gali būti mokami ne ilgiau kaip 5 metus, išskyrus kai pareigūnas paskirtas į rotuojamas pareigas arba dėl tarnybinio būtinumo arba rotacijos tvarka perkeltas į kitas pareigas kitoje tarnybos vietovėje. Terminuotas butpinigių mokėjimas nustatomas atsižvelgus į kitų įstatymų, reglamentuojančių būsto išlaikymo išlaidų kompensacijas kitiems pareigūnams (pvz., Specialiųjų tyrimų tarnybos pareigūnams), nuostatas, taip pat į tai, kad Įstatymo projektu siūloma nustatyti pareigūnų darbo apmokėjimo sistema leis padidinti pareigūnų darbo užmokestį, taip pat įvertinus tai, kad tik nedidelė dalis pareigūnų gauna butpinigius, jų dydis kartais siekia mažiausią pareigūnų pareiginės algos dydį, nėra galimybės kompensuoti būsto išlaikymo išlaidų kitiems pareigūnams, todėl toks kai kurių pareigūnų, gaunančių butpinigius kaip kompensaciją už nuomojamą gyvenamąją patalpą, išskyrimas supriešina pareigūnų bendruomenę dėl skirtingų pajamų.

Įstatymo projektu taip pat siūloma nustatyti, kad maksimalius butpinigių dydžius, priklausančius nuo tarnybos vietovės, taip pat nuo kartu su pareigūnu gyvenančių šeimos narių skaičiaus, atsižvelgdama į gyvenamųjų patalpų nuomos rinkos kainas, tvirtina Vyriausybė arba jos įgaliota institucija, o butpinigių rekomenduojamus dydžius, butpinigių skyrimo ir mokėjimo sąlygas ir tvarką, taip pat butpinigių mokėjimo kontrolės tvarką nustato vidaus reikalų ministras, suderinęs su teisingumo ir finansų ministrais. Šios nuostatos skirtos sureguliuoti praktikoje iškylančius klausimus skiriant ir mokant butpinigius ir padės užtikrinti butpinigių skyrimo ir mokėjimo skaidrumą, procedūros aiškumą, vienodą taikymo praktiką visose statutinėse įstaigose ir tinkamą valstybės biudžeto lėšų panaudojimą, taip pat užkirsti kelią pareigūnų piktnaudžiavimui.

Taip pat Įstatymo projektu siūloma sureguliuoti atvejus, kai šeimoje yra du pareigūnai (sutuoktiniai) arba kartu gyvena du pareigūnai sugyventiniai (partneriai), turintys teisę gauti butpinigius ir tarnaujantys toje pačioje tarnybos vietovėje, – siūloma jiems kompensuoti vienos gyvenamosios patalpos išlaikymo išlaidas neviršijant Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyto butpinigių dydžio.

46. Įstatymo projekte siūloma skiriant pašalpą pareigūnui jo paties ar jo artimųjų giminaičių, sutuoktinio, sugyventinio (partnerio), sutuoktinio, sugyventinio (partnerio) tėvo (įtėvio), motinos (įmotės), vaikų (įvaikių), brolių (įbrolių) ir seserų (įseserių), taip pat išlaikytinių, kurių globėju ar rūpintoju yra paskirtas pareigūnas ar jo sutuoktinis, sugyventinis (partneris), ligos ar mirties, stichinės nelaimės ar turto netekimo atveju atsisakyti kriterijaus „sunki materialinė padėtis“, kaip neapibrėžto ir neįmanomo objektyviai įvertinti.

Taip pat siekiant mažinti statutinių įstaigų administracinę naštą, siūloma Įstatymo projekte nustatyti, kad pareigūno, kuris mirė dėl priežasčių, nesusijusių su tarnyba, atveju pašalpa išmokama įpėdiniui (-iams), pateikusiam (-iems) paveldėjimo dokumentus.

47. Pareigūnų važiavimo išlaidų kompensavimo tvarką ir maksimalų važiavimo išlaidų kompensacijos dydį nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija. Siekiant lankstumo tvirtinant kompensacijos dydį, Įstatymo projektu nustatoma, kad pareigūnui taikomą važiavimo išlaidų kompensacijos dydį nustato pareigūną į pareigas skiriantis asmuo, neviršydamas Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyto maksimalaus važiavimo išlaidų kompensacijos dydžio ir atsižvelgdamas į ministro nustatytus kriterijus ir rekomenduojamus šios kompensacijos dydžius.

48. Siekiant motyvuoti pareigūnus dalyvauti atrankose į rotuojamas pareigas, didinti tarnybos patrauklumą bei užtikrinti lygiateisiškumo principą, Įstatymo projektu siūloma nustatyti,

kad pareigūnai aprūpinami tarnybiniu butu ar tarnybine gyvenamąja patalpa arba jiems kompensuojamos buto ar gyvenamosios patalpos tarnybos vietovėje išlaikymo išlaidos arba važiavimo į tarnybos vietą ir iš jos išlaidos ne tik tuo atveju, kai į kitas pareigūno pareigas kitoje tarnybos vietovėje jie yra perkelti dėl tarnybinio būtinumo arba rotacijos tvarka, bet ir tuo atveju, kai jie į rotuojamas pareigas skiriami laimėję atrankas. Taip pat rotuojamas pareigas einantiems pareigūnams gali būti sudaromos sąlygos vykti į tarnybos vietą tarnybiniu transportu.

49. Siekiant teisinio aiškumo ir lankstumo, atsižvelgti į statutinių įstaigų veiklos ypatumus, Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad pareigūnui taikomą kelionės išlaidų kompensacijos dydį nustato pareigūną į pareigas skiriantis asmuo, neviršydamas Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyto maksimalaus kelionės išlaidų kompensacijos dydžio ir atsižvelgdamas į centrinės statutinės įstaigos vadovo nustatytus kriterijus ir rekomenduojamus dydžius.

Siekiant užtikrinti pareigūnų, paskirtų į rotuojamas pareigas, dėl tarnybinio būtinumo arba rotacijos tvarka perkeltų į kitas pareigūno pareigas kitoje tarnybos vietovėje, bei kitų pareigūnų lygiateisiškumą, Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad kelionės išlaidos nekompensuojamos pareigūnams, kurie į tarnybos vietą ir iš jos vyksta tarnybiniu transportu, taip pat kuriems suteiktas tarnybinis butas (tarnybinė gyvenamoji patalpa) arba mokami butpinigiai.

50. Siekiant pritraukti pareigūnus ir profesinį mokymą baigusius kursantus dirbti į tam tikras tarnybos vietas, kuriose labiausiai trūksta pareigūnų ir nėra galimybės kitais būdais užtikrinti jų reikiamą skaičių, Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad asmeniui, priimamam į vidaus tarnybą ir skiriamam į pareigas tam tikroje tarnybos vietovėje, taip pat pareigūnui, perkeliama į pareigas kitoje tarnybos vietovėje, ir sudariusiems papildomą susitarimą su statutine įstaiga, pagal kurį paskirtasis ar perkeltasis į pareigas įsipareigoja tam tikrą laiką išdirbti susitarime nurodytoje statutinėje įstaigoje ar šios įstaigos padalinyje, gali būti skiriama iki 7 minimaliųjų mėnesinių algų dydžio vienkartinė skatinamoji išmoka, kurios dydį, skyrimo sąlygas ir tvarką nustato centrinių statutinių įstaigų vadovai. Šios išmokos mokamos iš centrinei statutinei įstaigai skirtų valstybės biudžeto asignavimų ar kitų teisėtai gautų lėšų.

51. Atsižvelgus į tai, kad pastaraisiais metais valstybės ir savivaldybių institucijų valstybės tarnautojai dėl COVID-19 ligos protrūkio pagal galimybes ir atsižvelgiant į vykdomų funkcijų pobūdį dirbo nuotoliniu būdu, nuotolinis darbas faktiškai pradėtas taikyti visose valstybės ir savivaldybių institucijose kaip patogi ir lanksti darbo organizavimo forma, kuri kai kuriems valstybės tarnautojams ir pareigūnams suteikia galimybę lanksčiau derinti darbo ir šeimos interesus ir motyvuoja, Įstatymo projekte siūloma nustatyti nuotolinio darbo galimybę, t. y. sudaryti teises prielaidas pareigūnui jam priskirtas funkcijas ar jų dalį visą arba dalį tarnybos (darbo) laiko centrinės statutinės įstaigos vadovo nustatyta tvarka atlikti nuotoliniu būdu, tai yra sulygtoje kitoje negu tarnybos vietovė vietoje, taip pat ir naudojantis informacinėmis technologijomis. Taip pat siūloma nustatyti galimybę šakos kolektyvinėje sutartyje susitarti dėl nuotolinio darbo metu patiriamų išlaidų kompensavimo.

52. Atsižvelgus į tai, kad Įstatymo projektu atsisakoma laipsnio grandžių, atitinkamai tikslinama vidaus tarnybos trukmė, kuri nustatyta atsižvelgus į pareigūno einamų pareigų pareigybių grupę – atitinkamai iki 55, 60 ir 65 metų.

Įstatymo projekte taip pat siūloma nustatyti galimybę vidaus tarnybos trukmę pratęsti ne tik pirminės grandies, bet ir vidurinės grandies pareigūnams. Toks reguliavimas atitiktų tiek statutinių įstaigų, tiek ir pačių pareigūnų poreikius, nes šiuo metu aukštos kvalifikacijos vidurinės grandies pareigūnai, sukakę 60 metų, nepaisant to, kad jų gebėjimai ir sveikata dar leidžia tarnauti, o statutinėse įstaigose trūksta pareigūnų, turi būti atleisti. Taip pat Įstatymo projekte siūloma nustatyti galimybę vidaus tarnybą iš karto pratęsti 5 metams arba tęsti trumpiau keletą kartų, tačiau ne ilgiau

nei 5 metams. Toks reguliavimas mažins administracinę naštą statutinėms įstaigoms ir bus gerokai lankstesnis.

53. Atsižvelgus į Darbo kodekso 57 straipsnio 7 dalį ir siekiant užtikrinti pareigūnams lygias teises, Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad įspėjimo apie galimą atleidimą iš vidaus tarnybos terminas trigubinamas pareigūnui, auginančiam vaiką (įvaikį) iki 14 metų (šiuo metu taikoma tik vienam auginančiam vaiką (įvaikį) iki 14 metų).

54. Atsižvelgus į Darbo kodekso 61 straipsnio 3 dalį ir siekiant užtikrinti pareigūnams lygias teises, Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad negalima atleisti iš vidaus tarnybos motinos arba tėvo, auginančių vaiką (įvaikį) iki 3 metų, jeigu nėra šių pareigūnų kaltės (išskyrus atvejus, kai statutinė įstaiga likviduojama). Iki šiol tokia garantija buvo taikoma tik motinai arba tėvui, vienam auginančiam vaiką (įvaikį) iki 3 metų.

55. Vilniaus apygardos administracinis teismas administracinėje byloje Nr. 12-4141-1047/2020 konstatavo, kad *Statuto 77 straipsnyje nustatyta išmoka, kai ji jau paskirta asmeniui, kuris iki jos visiško išmokėjimo mirė, yra paveldima, nes tai yra asmens turtinė teisė, kuri nėra neatskiriama susijusi su asmeniu. (...) teismas vadovaujasi teismų praktika, pagal kurią vis plačiau ginamos įpėdinių teisės ir galimybės paveldėti net ir su asmeniu susijusias prievoles. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas 2018 m. lapkričio 6 d. sprendimu sujungtose bylose Bauer ir Brobonn (C-569/16 ir C-570/16) nusprendė, kad mirusių darbuotojų paveldėtojai (sutuoktiniai) turi teisę į kompensaciją už kasmetines mokamas atostogas, kurių šie asmenys nepanaudojo iki savo mirties dienos. Taigi esant paveldimai kompensacijai už nepanaudotas atostogas, Statuto 77 straipsnyje nustatyta išmoka, jeigu teisę į ją miręs asmuo jau buvo įgijęs iki savo mirties, irgi gali būti paveldima.* Atsižvelgiant į paminėtą teismų praktiką, Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad atleistam pareigūnui mirus, jam priklausančio dydžio neišmokėta išeitinė išmoka arba jam priklausančio dydžio neišmokėtos išeitinės išmokos dalis, išmokama pareigūno įpėdiniui (-iams), pateikusiam (-iems) paveldėjimo dokumentus.

56. Siekiant lankstumo, Įstatymo projektu siūloma nustatyti atsiskaitymo su pareigūnu jo atleidimo iš vidaus tarnybos atveju alternatyvą – atsiskaityti per šalių susitarime numatytą laikotarpį, kuris negali būti ilgesnis kaip 20 darbo dienų. Tokiu būdu bus sudaryta galimybė šalims susitarti dėl kitokio atsiskaitymo termino, o nesusitarus, turės būti atsiskaityta atleidimo dieną. Be to, tokia galimybė itin aktuali pareigūno skubaus atleidimo atveju, nes dėl nustatytų procedūrų per trumpą laiką užsakyti lėšų iš valstybės išdo neįmanoma, todėl susitarimas per šalių susitarime numatytą laikotarpį užtikrintų abiejų šalių interesus – ir statutinės įstaigos, ir atleidžiamo pareigūno.

57. Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad tuo atveju, kai teismo sprendimu grąžinus neteisėtai atleistą pareigūną į pareigas, kurios jau yra panaikintos ir pareigūnas neketina užimti jokių kitų pareigų, jis atleidžiamas netaikant nustatyto įspėjimo termino, tačiau perkeltant atleidimo iš vidaus tarnybos datą iki to laiko, kada turi baigtis pareigūnui taikomas įspėjimo terminas. Toks reguliavimas užkirs kelią ilgai besitęsiantiems atleidimo procesams, kai pareigūnai jį vilkina paimdami atostogų ar nedarbingumo pažymėjimus.

58. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad buvusių pareigūnų, atleistų iš vidaus tarnybos, kai sukanka Statute nustatytas amžius, kai negali tarnauti dėl sveikatos būklės ar pareigūno prašymu dėl išėjimo į pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, taip pat buvusių pareigūnų, įtrauktų į Statute nustatytą rezervą, laipsniai yra garbės atsargos laipsniai. Ši nuostata dėl garbės atsargos laipsnių yra aktuali buvusiems pareigūnams, kurie dažnai nepraranda ryšio su buvusiomis tarnybomis, dalyvaudami šventėse dėvi paliktas dėvėti tarnybinės uniformas su atleidimo iš vidaus tarnybos metu turėto laipsnio skiriamaisiais ženklais.

59. Valdant pastarojo meto krizes vidaus statutinės įstaigos susiduria su žmogiškųjų išteklių trūkumo problema, kuomet atliekant funkcijas trūksta pareigūnų, taip pat personalo, gebančio padėti pareigūnams atlikti funkcijas suvaldant ekstremalias situacijas. Atsižvelgus į tai ir siekiant sudaryti galimybes statutinėms įstaigoms pasitelkti buvusius pareigūnus, kurių žinios ir kompetencijos prisidėtų prie statutinėms įstaigoms keliamų uždavinių krizės valdymo metu įgyvendinimo, Įstatymo projektu įtvirtinamas centrinės statutinės įstaigos personalo rezervas (toliau – rezervas).

Rezervo tikslas – valdant krizes, ekstremalias situacijas operatyviai pasitelkti buvusius pareigūnus statutinių įstaigų uždaviniams ir funkcijoms įgyvendinti.

Rezervas bus sudaromas centrinėse statutinėse įstaigose (kiekvienoje atskirai).

Į rezervą pareigūnų prašymu (savanoriškai) bus įtraukiami buvę pareigūnai iki 65 m. amžiaus, lojalūs Lietuvos valstybei ir atitinkantys sveikatos būklės, fizinio pasirengimo ir nepriekaištingos reputacijos reikalavimus.

Rezerve esantys buvę pareigūnai bus pagal poreikį įtraukiami į statutinės įstaigos organizuojamus mokymus ir pratybas.

Prireikus rezerve esantys buvę pareigūnai bus pasitelkiami juos grąžinant į vidaus tarnybą ir paskiriant į pareigūno pareigas (netaikant atrankos) ir suteikiant pareigūno statusą.

Siūloma nustatyti šias socialines garantijas į rezervą įtrauktiems buvusiems pareigūnams:

1) į rezervą įtraukti buvę pareigūnai aprūpinami apranga, mokymų ar pratybų laikotarpiu maistu pagal Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytas fiziologines mitybos normas arba jiems mokama Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyto dydžio maitinimosi išlaidų pinigine kompensacija. Į rezervą įtrauktų buvusių pareigūnų aprūpinimo maistu tvarką ir maitinimosi išlaidų piniginės kompensacijos mokėjimo tvarką nustatys centrinių statutinių įstaigų vadovai;

2) apmokamos vykimo į centrinės statutinės įstaigos organizuojamus mokymus, pratybas ir iš jų išlaidos centrinės statutinės įstaigos vadovo nustatytais sąlygomis ir tvarka;

3) į rezervą įtraukti buvę pareigūnai turi teisę į pareigūnams taikomus privalomus periodinius profilaktinius sveikatos patikrinimus.

Pasibaigus Statute nurodytoms aplinkybėms pareigūnai iš tarnybos būtų atleidžiami.

Panašus pareigūnų rezervo teisinis reguliavimas jau yra įtvirtintas Vadovybės apsaugos įstatyme.

60. Siekiant skatinti socialinę partnerystę ir nustatyti aiškesnes kolektyvinių derybų gaires, Įstatymo projektą siūloma papildyti nuostatomis, numatančiomis šakos kolektyviniuose susitarimuose derėtis: dėl pareigūnų atlygintinos žalos dydžio, išskyrus atvejus, kai žala padaryta tyčia, ir jos atlyginimo tvarkos; dėl kitų papildomų atostogų ar papildomo poilsio laiko trukmės, sąlygų ir suteikimo tvarkos; dėl pašalpų, išmokų ar kompensacijų kitokių sąlygų ir mokėjimo tvarkos.

61. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad pareigūnai, kurie vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto pakeitimo įstatymo Nr. XII-1855 3 straipsnio 20 dalimi, taip pat pareigūnai, kurie vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1381 2 straipsnio 22 dalimi per nustatytą terminą nepateikė prašymo jiems taikyti kitokią vidaus tarnybos trukmę, turi teisę tokius prašymus pateikti ne vėliau kaip likus 6 mėnesiams iki jiems taikytinos vidaus tarnybos trukmės pabaigos. Toks reguliavimas sudarys teisinės prielaidas pareigūnams, kurių nuomonė dėl tarnybos trukmės per keletą metų pasikeitė, ir toliau tarnauti. Tai atitiktų ir statutinių įstaigų interesus, nes šiuo metu susiduriama su dideliu pareigūnų trūkumu, todėl galimybė patyrusiems ir aukštos kvalifikacijos pareigūnams tarnauti ilgiau yra labai svarbi.

62. Su Įstatymo projekto nuostatomis suderinamos Lietuvos Respublikos maitinės įstatymo nuostatos, – siūloma papildyti maitinės funkcijas nauja funkcija – pretendentų į maitinės pareigūnų profesinio mokymo įstaigą atranka ir jų profesinio mokymo organizavimas.

63. Su Įstatymo projekto nuostatomis suderinamos Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo nuostatos, kurios šiuo metu reglamentuoja tik bausmių vykdymo sistemos ir vidaus reikalų profesinio mokymo teikėjų vykdomo profesinio mokymo reguliavimo ypatumus, – papildomai įrašomas maitinės pareigūnų profesinio mokymo teikėjas.

Atsižvelgus į 2022 m. gruodžio 22 d. priimtą Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo Nr. VIII-450 2, 6, 7, 13, 14, 17, 18, 20, 23, 26, 28, 29, 32, 33, 35, 36, 38, 39 straipsnių pakeitimo ir 11 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymą Nr. XIV-1732, kurio dalis straipsnių įsigalioja 2024 m. sausio 1 d. ir 2023 m. rugsėjo 1 d., ir siekiant pakeisti kai kuriuos šiuo įstatymu keičiamus dar neįsigaliojusių Profesinio mokymo įstatymo straipsnius, parengtas ir kartu teikiamas šio įstatymo pakeitimo įstatymo projektas.

64. Su Įstatymo projekto nuostatomis suderinamos Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo nuostatos, kurios šiuo metu reglamentuoja, kad tik asmenys, kurie mokosi pataisos pareigūnų profesinio mokymo įstaigoje arba vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigoje ir yra pasirašę stojimo į vidaus tarnybą sutartį (kursantai), jų mokymosi ir pratybų laikotarpiu valstybės lėšomis draudžiami nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu, socialinio draudimo įmokas skaičiuojant nuo Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos, – papildomai įrašomi ir asmenys, kurie mokosi maitinės pareigūnų profesinio mokymo įstaigoje ir yra pasirašę stojimo į vidaus tarnybą sutartį (kursantai).

65. Siekiant užtikrinti socialinę garantiją pareigūnams, kurie, esant tarnybiniam būtinumui, buvo perkelti į karjeros valstybės tarnautojo pareigas karo padėties, nepaprastosios padėties, ekstremaliųjų situacijų ar ekstremaliųjų įvykių atveju, kad jų perkėlimo į karjeros valstybės tarnautojo pareigas laikas būtų įskaitomas į tarnybos laiką pareigūnų ir karių valstybinei pensijai skirti, atitinkamai siūloma papildyti Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymą.

66. Siekiant užtikrinti, kad visiems centrinių statutinių įstaigų vadovams ir jų pavaduotojams būtų taikomos vienodos sąlygos dėl pareiginės algos (atlyginimo) perskaičiavimo taikant nacionalinėje kolektyvinėje sutartyje sutartą asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo indeksą, siūloma patikslinti Lietuvos Respublikos pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio nustatymo ir asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo įstatymo priedą išbraukiant Lietuvos policijos generalinį komisarą ir jo pavaduotojus.

67. Lietuvos Respublikos valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo Nr. VIII-1904 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-2012 2 straipsnio ir priedo pakeitimo įstatymo projektu siekiama nustatyti išimtis centrinių statutinių įstaigų vadovams ir Lietuvos Respublikos vadovybės apsaugos tarnybos direktoriui ir jo pavaduotojams, kurių pareiginės algos koeficientai nustatyti specialiuose įstatymuose.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Laukiami teigiami priimtų įstatymų rezultatai aptarti 4 punkte.

Priėmus įstatymus neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo nuostatomis, atliktas antikorupcinis Įstatymo projekto vertinimas.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymai nesusiję su įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios kitų įstatymų nereikės.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos ir Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymų projektuose neapibrėžiamos naujos ir nekeičiamos esamos sąvokos ir terminai.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymų projektai neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos teisei.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti.

Priėmus įstatymus, iki 2023 m. gruodžio 31 d. reikės pakeisti teisės aktus.

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybė turės pakeisti:

1.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gruodžio 12 d. nutarimą Nr. 1300 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto įgyvendinimo“;

1.2. Paramos aukštųjų mokyklų studentams teikimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimu Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“;

1.3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. vasario 11 d. nutarimą Nr. 128 „Dėl Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatų patvirtinimo“;

1.4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 19 d. nutarimą Nr. 1167 „Dėl Vienkartinių piniginių išmokų valstybės tarnautojams skyrimo ir mokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

2. Vidaus reikalų ministras turės pakeisti:

2.1. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2019 m. sausio 15 d. įsakymą Nr. 1V-55 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto įgyvendinimo“ (suderinęs su teisingumo ir finansų ministrais);

2.2. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2019 m. liepos 22 d. įsakymą Nr. 1V-645 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto įgyvendinimo Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro valdymo srities statutinėse įstaigose“;

2.3. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. balandžio 4 d. įsakymą Nr. 1V-245 „Dėl Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tarnybinių uniformų ir skiriamųjų ženklų bei kursantų uniformų ir skiriamųjų ženklų pavyzdžių aprašo patvirtinimo“;

2.4. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2015 m. rugsėjo 30 d. įsakymą Nr. 1V-762 „Dėl Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų medicininės reabilitacijos, prevencinės medicininės ir psichologinės reabilitacijos, sveikatos grąžinamojo ir antirecidyvinio gydymo, kai tai iš dalies apmokama arba neapmokama iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto, tvarkos aprašo patvirtinimo“;

2.5. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2005 m. spalio 10 d. įsakymą Nr. 1V-325 „Dėl fiziologinių mitybos normų, pagal kurias maistu aprūpinami vidaus tarnybos sistemos pareigūnai specialių tarnybinių užduočių, susijusių su apribojimu palikti užduoties vietą, vykdymo laikotarpiu, taip pat vykdančios tarnybą lauko sąlygomis, patvirtinimo“;

2.6. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2019 m. kovo 4 d. įsakymą Nr. 1V-216 „Dėl Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų, kurie pagal tarnybos pobūdį važinėja keleiviniu ar asmeniniu transportu tarnybos tikslais, važiavimo išlaidų kompensavimo ir vidaus tarnybos sistemos pareigūnų, kurie pagal tarnybos reikmes ar pobūdį vyksta į tarnybos vietą ir iš jos, kelionės išlaidų apmokėjimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“;

2.7. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro, Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2019 m. sausio 10 d. įsakymą Nr. 1V-42/1R-17/1K-8 „Dėl Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų pareigybių aprašo ir vertinimo metodikos patvirtinimo“;

2.8. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2003 m. rugpjūčio 25 d. įsakymą Nr. 1V-299 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos žinybinių ženklų nuostatų patvirtinimo“;

2.9. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2014 m. vasario 5 d. įsakymą Nr. 1V-53 „Dėl Rotacijos tvarka perkeltų į kitas pareigas kitoje tarnybos vietovėje teritorinių policijos įstaigų ir policijos komisariatų viršininkų naudojimosi tarnybiniais lengvaisiais automobiliais, įskaitant nuvykimą į darbą ir grįžimą iš jo, tvarkos aprašo patvirtinimo“;

2.10. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2019 m. birželio 13 d. įsakymą Nr. 1V-539 „Dėl Kenksmingų ir pavojingų veiksnių valdymo ir priemokos už darbą, kai vidaus tarnybos sistemos pareigūną veikia kenksmingi ir (ar) pavojingi veiksniai, dydžio nustatymo ir jos skyrimo vidaus tarnybos sistemoje tvarkos aprašo įgyvendinimo“.

3. Vidaus reikalų ministras turės pripažinti netekusiais galios:

3.1. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006 m. rugsėjo 7 d. įsakymą Nr. 1V-355 „Dėl Vidaus reikalų statutinių įstaigų rikiuotės ir ceremonijų statuto patvirtinimo“;

3.2. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2015 m. lapkričio 30 d. įsakymą Nr. 1V-961 „Dėl Didžiausio leistino vidaus tarnybos sistemos pareigūnų pareigybių skaičiaus vidaus reikalų ministro valdymo srities statutinėse įstaigose sąrašo patvirtinimo“.

4. Vidaus reikalų ministras, suderinęs su teisingumo ir finansų ministrais, turės patvirtinti pareigūnų darbo apmokėjimo sistemos gaires.

5. Vidaus reikalų ministras, suderinęs su teisingumo, finansų, užsienio reikalų ministrais ir Valstybės saugumo departamentu, turės nustatyti pareigūnų vykimo ne tarnybos tikslais į ne Europos Sąjungos ar į ne Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos valstybes ar teritorijas tvarką ir

patvirtinti nurodytų valstybių ar teritorijų, į kurias pareigūnų vykimas ne tarnybos tikslais nerekomenduojamas, nes gali kelti pavojų pareigūnų gyvybei, sveikatai ar nacionalinio saugumo interesams, sąrašą.

6. Finansų ministras turės patvirtinti asmenų priėmimo į muitinės pareigūnų profesinio mokymo įstaigą tvarką, muitinės pareigūnų profesinio mokymo užduotis ir reikalavimus, priėmimo į muitinės pareigūnų profesinio mokymo įstaigos vykdomas programas planą.

7. Finansų ministras turės pakeisti:

7.1. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2019 m. vasario 25 d. įsakymą Nr. 1K-56 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto įgyvendinimo finansų ministro valdymo srityje“;

7.2. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2019 m. balandžio 10 d. įsakymą Nr. 1K-117 „Dėl asmenų, siekiančių eiti pareigas Lietuvos Respublikos muitinėje, tikrinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

8. Teisingumo ministras turės pakeisti Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2019 m. sausio 3 d. įsakymą Nr. 1R-6 „Dėl Pataisos pareigūnų pareigybių poreikio nustatymo metodikos ir Pataisos pareigūnų rengimo ir tarnybos organizavimo taisyklių patvirtinimo“.

9. Teisingumo ministras turės pripažinti netekusiais galios:

9.1. Bausmių vykdymo sistemos pareigūnų rikiuotės ir ceremonijų tvarkos aprašą, patvirtintą teisingumo ministro 2019 m. vasario 8 d. įsakymu Nr. 1R-64 „Dėl Bausmių vykdymo sistemos pareigūnų rikiuotės ir ceremonijų tvarkos aprašo ir Bausmių vykdymo sistemos pareigūnų žinybinių ženklų pavyzdžių ir jų aprašo patvirtinimo“;

9.2. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2019 m. gruodžio 17 d. įsakymą Nr. 1R-336 „Dėl Didžiausią leistiną vidaus tarnybos sistemos pareigūnų pareigybių skaičių turinčių teisingumo ministro valdymo srities statutinių įstaigų sąrašo patvirtinimo“;

9.3. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2015 m. vasario 26 d. įsakymą Nr. 1R-48 „Dėl Pataisos pareigūnų tarnybinės uniformos, kursantų uniformos ir skiriamųjų ženklų pavyzdžių patvirtinimo“.

10. Socialinės apsaugos ir darbo ministras turės pakeisti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. liepos 13 d. įsakymą Nr. A1-461 „Dėl valstybės socialinių fondų biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“.

11. Muitinės departamento generalinis direktorius turės pakeisti Muitinės mokymo centro nuostatus, kuriuose būtų nustatomi kursantų statusas, mokymosi sąlygos ir tvarka, patvirtinti kursantų pasitelkimo muitinės veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose nustatytoms funkcijoms atlikti tvarką ir kursantų aprūpinimo kursantų uniforma normas.

12. Centrinį statutinių įstaigų vadovai turės patvirtinti:

12.1. pareigūnų darbo apmokėjimo sistemą;

12.2. pareigūnų tarnybinės etikos principų įgyvendinimo ir šių principų įgyvendinimo kontrolės tvarką;

12.3. kursantų aprūpinimo maistu tvarką ir maitinimosi išlaidų piniginių kompensacijos mokėjimo tvarką;

12.4. kursantų pasirengimo naudoti prievartos priemonės tikrinimo tvarką;

12.5. specialiųjų priemonių kursantams išdavimo tvarką;

12.6. specialiųjų stipendijų mokėjimo ir kitos materialinės paramos teikimo iš statutinei įstaigai skiriamų valstybės biudžeto asignavimų ar kitų teisėtai gautų lėšų atvejus ir tvarką;

12.7. buvusių pareigūnų tarnybinės uniformos su atleidimo iš vidaus tarnybos metu turėto laipsnio skiriamaisiais ženklais dėvėjimo tvarką;

12.8. nuotolinio darbo atlikimo ir apskaitos tvarką;

12.9. buvusių pareigūnų įtraukimo į centrinės statutinės įstaigos personalo rezervą ir išbraukimo iš jo tvarką ;

12.10. į centrinės statutinės įstaigos personalo rezervą įtrauktų buvusių pareigūnų aprūpinimo maistu tvarką ir maitinimosi išlaidų piniginių kompensacijos mokėjimo ir vykimo į centrinės statutinės įstaigos organizuojamus mokymus, pratybas ir iš jų išlaidų apmokėjimo tvarką.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti.

Įstatymams įgyvendinti reikės papildomų valstybės biudžeto lėšų.

13.1. Papildomų lėšų poreikis naujai pareigūnų darbo apmokėjimo sistemai įgyvendinti:

Į pareiginės algos koeficientą įtraukus priedą už laipsnį, atitinkama dalimi padidės visiems pareigūnams mokamas priedas už tarnybos Lietuvos valstybei stažą, todėl atsiras papildomų lėšų poreikis 2024 m. – iš viso 7.713,6 tūkst. EUR.

Dėl padidėjusio priedo už stažą kiekvieno pareigūno darbo užmokestis padidės vidutiniškai 34,5 eurai „ant popieriaus“.

Įstatymo projektu padidinami visų pareigybių grupių minimalūs pareiginės algos koeficientai, tačiau faktiškai pareiginė alga padidės tik pirminės ir vidurinės grandies pareigūnams (31 proc. visų pareigūnų), kurių pareiginė alga kartu su priedu už laipsniu bus mažesnė už Įstatymo projektu nustatytą minimalų pareiginės algos koeficientą. Papildomų lėšų poreikis pareiginei algai padidinti – 10 257,6 tūkst. EUR.

Dėl šių pakeitimų vieno pareigūno darbo užmokestis „ant popieriaus“ padidės vidutiniškai apie 80 eurų.

Šiems pakeitimams reikalingas papildomų lėšų poreikis pateikiamas lentelėje.

Papildomų lėšų poreikis naujai pareigūnų darbo apmokėjimo sistemai įgyvendinti 2024 m.

Papildomų lėšų poreikis	Vidaus reikalų ministro valdymo srities statutinėms įstaigoms	Teisingumo ministro valdymo srities statutinėms įstaigoms	Finansų ministro valdymo srities statutinėms įstaigoms	Iš viso, tūkst. EUR
Mažiausiems pareiginės algos koeficientams padidinti	5220,2	3365,8	1671,6	10257,6
Priedui už stažą dėl laipsnio įtraukimo į pareiginę algą	5783,4	1292,5	637,7	7713,6
Iš viso, tūkst. EUR	11003,6	4658,3	2309,3	17971,2

Papildomų lėšų poreikis kitoms Įstatymo projekto nuostatomis įgyvendinti

13.2. Muitinės departamento papildomų lėšų poreikis:

Vieno muitinės pareigūno profesinis rengimas kainuotų 2250 eurų per metus (kursanto stipendija, uniforma, apgyvendinimo išlaidos).

Papildomų lėšų poreikis 2024 metais – 431 tūkst. eurų. Iš jų: pasirengimas profesiniam mokymui: auditorijų išplėtimas, sutvarkymas – II ir III aukštai – 75 tūkst. eurų ir 68 tūkst. eurų, viso 143 tūkst. eurų; V aukšto bendrabučių kambarių įrengimas – 287,6 tūkst. eurų su PVM.

Papildomų lėšų poreikis 2025 metais pareigūnų rengimo muitinės statutinėje profesinėje mokymo įstaigoje poreikis yra 60 profesinio mokymo programos kursantų – 194,3 tūkst. eurų.

Papildomų lėšų poreikis 2026 metais 60 kursantų rengimui – 437,2 tūkst. eurų.

Vieno kursanto rengimas 9 mėn. – 7.286,4 eurai (stipendija, uniforma, ūkio išlaidos ir bendrabutis, lektorių darbo užmokestis).

Biudžeto lėšų poreikis kursantų socialinio draudimo įmokoms sumokėti: 2025 m. – 282,24 eurai; 2026 m. – 635,04 eurai.

Nr.	Poreikis	Metai, tūkst. eurų			Pagrindimas
		2024 m.	2025 m.	2026 m.	
1	Lėšų poreikis, susijęs su pareigūnų rengimu	431	195	438	2024 m. pasirengimas profesiniam mokymui: Auditorijų išplėtimas, sutvarkymas – II ir III aukštai – 75 tūkst. ir 68 tūkst., iš viso 143 tūkst. eurų; V aukšto bendrabučių kambarių įrengimas – 287,6 tūkst. eurų su PVM. 2025 m. 60 kursantų rengimas – 194.304 eurai; 2026 m. 60 kursantų rengimas – 437.184 eurai. Vieno kursanto rengimas 9 mėn. – 7.286,4 eurai (stipendija, uniforma, ūkio išlaidos ir bendrabutis, lektorių darbo užmokestis). Biudžeto lėšų poreikis kursantų socialinio draudimo įmokoms sumokėti: 2025 m. – 282,24 eurai; 2026 m. – 635,04 eurai.
2	Kursantų draudimo įmokos		7,2	7,2	
3	Personalo rezervo išlaikymui		110,1	110,1	50 buvusių pareigūnų x 2.202,74 eurų
4	Personalo rezervo medicininės ir psichologinės reabilitacijos paslaugoms		15,8	15,8	
	Iš viso:	431	328	571	

13.3. Bendras papildomų lėšų poreikis teisingumo ministro valdymo srities statutinėms įstaigoms 2024 m. yra 9.402,6 tūkst. Eur, iš jų pareigūnų rezervui (250 pareigūnų) – 975,7 tūkst. Eur, medicininei ir psichologinei reabilitacijai – 203,4 tūkst. Eur, kursantų maitinimui (20 kursantų) – 14,7 tūkst. Eur, pareigūnų darbo užmokesčiui – 8.208,8 tūkst. Eur. Pareigūnų darbo užmokesčio papildomų lėšų išskaidymas: minimaliems koeficientams padidinti – 3.365,7 Eur, priedui už stažą dėl laipsnio įtraukimo į pareiginę algą – 1.292,4 Eur, už darbą poilsio ir švenčių dienomis, nakties ir

viršvalandinį darbą, padidėjus pareiginei algai ir priedui už stažą – 1.290,7, priemokoms už kenksmingas ir pavojingas sąlygas, padidėjus pareiginei algai bei diferencijavus pavojingumo priemokos dydį – 2.259,9 Eur.

13.4. Papildomų lėšų poreikis vidaus reikalų ministro valdymo srities statutinėms įstaigoms.

13.4.1. Papildomų lėšų poreikis tikslinėms skatinamosioms stipendijoms būsimiems pareigūnams – iki 50 studentų (30 – MRU Teisės ir policijos veiklos studijų programos, 10 – MRU Teisės ir valstybės sienos apsaugos studijų programos ir 10 – VGTU Gaisrinės saugos studijų programos studentams). Stipendijos dydis – 200 eurų. Apskaičiuotas maksimalus lėšų poreikis, jei pavyktų pritraukti nustatytą studentų skaičių.

Papildomas lėšų poreikis sudaro:

2024 m. – 40 tūkst. eurų (I kursas – 4 mėn.).

2025 m. – 120 tūkst. eurų (I ir II kursai).

2026 m. – 120 tūkst. eurų (I, II ir III kursai).

Tikslinės stipendijos ir parama kursantams bus mokami tik esant tam skirtų lėšų. Jau šiuo metu kai kurios savivaldybės, kuriose trūksta policijos pareigūnų, siūlo skirti lėšų būsimiems pareigūnams pritraukti, todėl statutinėms įstaigoms skirti savo papildomų lėšų šiam tikslui nereikės.

13.4.2. Papildomų lėšų preliminarus poreikis pareigūnų rezervui:

Centrinė statutinė įstaiga	Lėšų poreikio aprašymas	Metai, tūkst. eurų		
		2024 m.	2025 m.	2026 m.
Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos	Rezervo narių skaičius iki 30 . Važiavimo išlaidos – 3.780 eurų, išlaidos maistui – 13.500 eurų, apgyvendinimas – 27.000 eurų, uniforma – 18.900 eurų, spec. apranga – 50.250 eurų. (114 tūkst. eurų)	38	38	38
Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos.	Rezervo narių skaičius iki 200 . Rezervo administravimas – 24.860 eurų, važiavimo išlaidos – 25.200 eurų, išlaidos maistui – 90.000 eurų, apgyvendinimas – 276.000 eurų, apranga – 500.000 eurų. (916 tūkst. eurų)	400	300	216
Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos	Rezervo narių skaičius iki 100 . Rezervo administravimas – 27.700 eurų, važiavimo išlaidos – 12.600 eurų, išlaidos maistui – 45.000 eurų, apgyvendinimas – 90.000 eurų, apranga – 150.000 eurų. (326 tūkst. eurų)	177	100	49
Viešojo saugumo tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos	Rezervo narių skaičius iki 80 . Važiavimo išlaidos – 10.000 eurų, išlaidos maistui – 36.000 eurų, apgyvendinimas – 72.000 eurų, apranga – 120.000 eurų. (239 tūkst. eurų)	119	60	60
Iš viso:	Iki 410 rezervo narių.	734	498	363

13.4.3. Papildomų lėšų poreikis vidaus reikalų ministro valdymo srities statutinėms įstaigoms 2024–2026 m.:

Lėšų poreikio aprašymas	Metai, tūkst. eurų		
	2024 m.	2025 m.	2026 m.
Tikslinėms skatinamosioms stipendijoms	40	120	120
Pareigūnų rezervui	734	498	363
Iš viso	774	618	483

13.5. Bendras papildomų lėšų poreikis visoms statutinėms įstaigoms 2024 m., tūkst. EUR

Papildomų lėšų poreikis	Vidaus reikalų ministro valdymo srities statutinėms įstaigoms	Teisingumo ministro valdymo srities statutinėms įstaigoms	Finansų ministro valdymo srities statutinėms įstaigoms	Iš viso
Minimaliems koeficientams padidinti	5 220,2	3 365,7	1 671,6	10 257,6
Priedui už stažą dėl laipsnio įtraukimo į pareiginę algą	5 783,4	1 292,4	637,7	7 713,6
Už darbą poilsio ir švenčių dienomis, nakties ir viršvalandinių darbą, padidėjus pareiginei algai ir priedui už stažą		1 290,7		1 290,7
Priemokoms už kenksmingas ir pavojingas sąlygas		2 259,9		2 259,9
Tikslinėms skatinamosioms stipendijoms	40			40
Pareigūnų rezervui	734	975,7		1 709,7
Medicininei ir psichologinei reabilitacijai		203,5		203,5
Kursantų maitinimui		14,7		14,7
Muitinės pareigūnų profesiniam mokymui			431	431
Iš viso:	11 777,6	9 402,6	2 740,3	23 920,5

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Įstatymų projektų reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“: „valstybės tarnyba“, „valstybės tarnautojas“, „vidaus tarnyba“, „pareigūnas“, „statutinė profesinio mokymo įstaiga“, „statutinė įstaiga“, „profesinis mokymas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.
Nėra.
